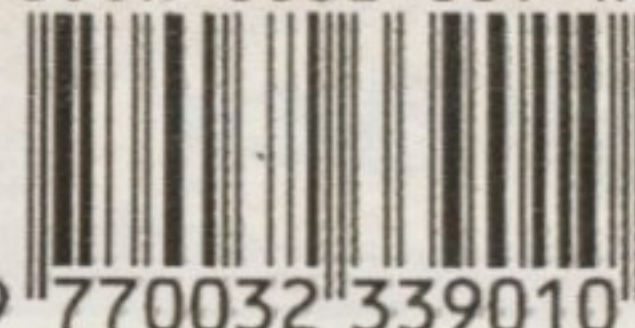

ПОЛИТИКИН

Шведска 28.00 SEK,
USA 3.50 USD,
Македонија 65.00 ДЕН,
БиХ 2.00 КМ,
Црна Гора 1.00 EUR

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

ЗАБАВНИК

15. 3. 2002. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIV • ЦЕНА 40 ДИНАРА • БРОЈ 2614

КАКО ОДОЛЕТИ
ЗЕВАЊУ?

Магични
напици:

КОРЕН ИСТОД
УРУШЕНИХ
ВЕШАЛА

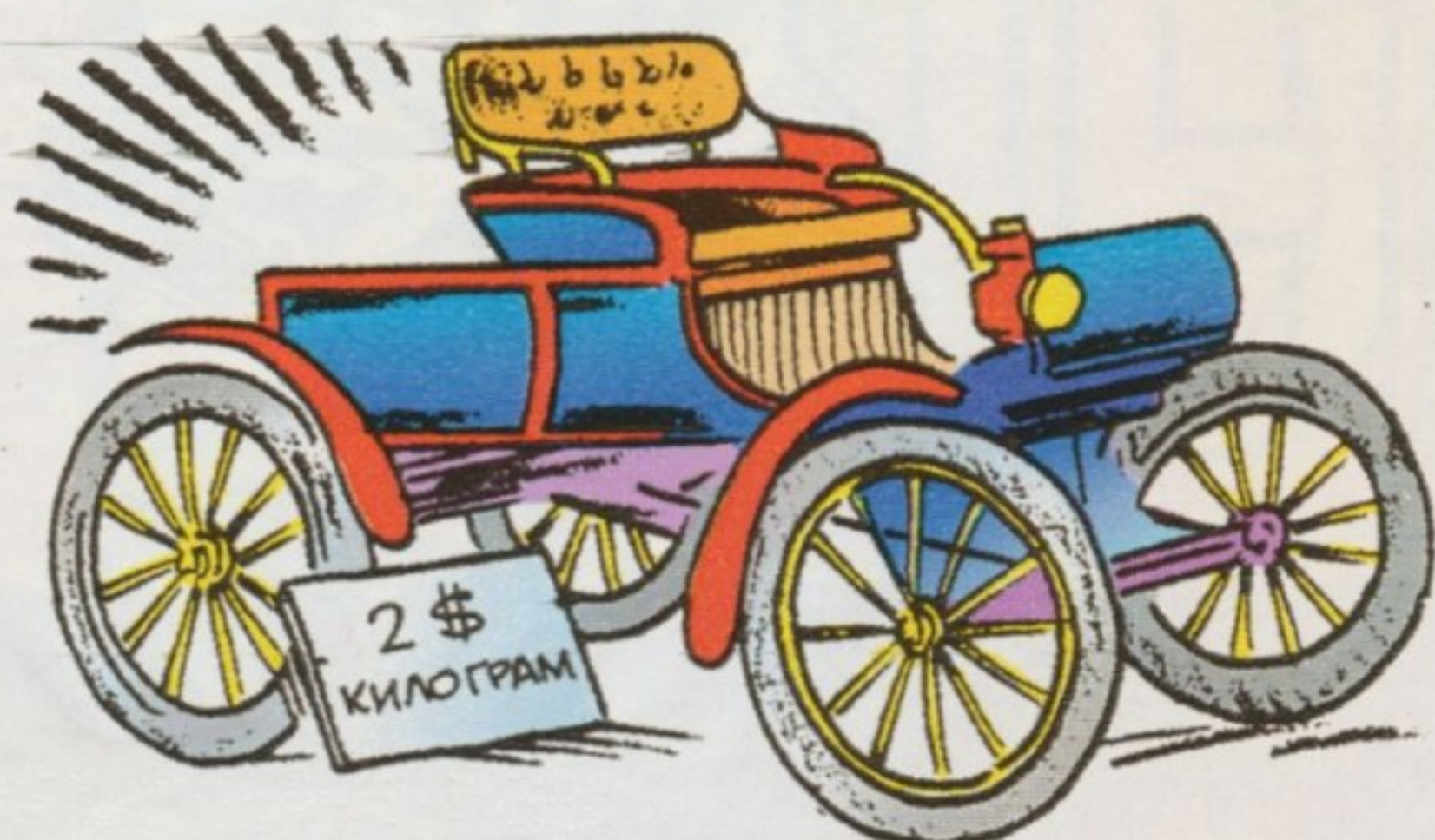

СТРИП:
КАЛОКАГАРТИ

ХОРОР НА ДВОРУ
ДРЕВНЕ МИКЕНЕ

За сбе од 7 до 107

**ДВА ДОЛЯРА ПО
КИЛОГРАМУ**

ПРОДЈАВАО СЕ
1899. ГОДИНЕ
ПРВИ
ОЛДСМОБИЛ
ТЕЖАК
350
КИЛОГРАМА.

ЗА 150 ДОЛАРА ДНЕВНО
ИЗНАЈМЉИВАЛИ СУ СЕ
КОЊИ И
ЗАПРЕГА
ТОКОМ
ЗУКОНСКЕ
ГРОЗНИЦЕ
1897.
ГОДИНЕ, ДОК СЕ
ЗА ГРАБУЉЕ
ТРАЖИЛО
17 ДОЛАРА.

**БЕЗИМЕНИ
КОЊ**

ТРЧАО ЈЕ НА
КЕНТАКИ
ДЕРБИЈУ
1882.
ГОДИНЕ.

●●● ускоро ће у Јапану бити отворена прва фарма китова на свету. Она ће, надају се научници, осим проучавања китова послужити и томе да се у вештачким условима омогући успешније размножавање овој све угроженијој врсти■

●●● Токио је и у прошлој години био најскупљи град на свету. За њим следе Осака, Хонгконг, Осло и Лондон, објављено је недавно. Према истом истраживању, најјефтиније се живи у Техерану■

●●● целокупно становништво Европе потиче од само стотину првих људи црне пути који су населили континент пре око 30.000 година, тврди доктор Дејвид Рејч са Института за биомедицинска истраживања у Масачусетсу. Ову тврдњу заснива на упоређивању ДНК данашњих Европљана и Африканаца који су показали много више сличности него што се претпостављало■

●●● две трећине деце испод десет година плаши се мрака, кажу психолози■

●●● титулу најексцентричнијег Острвљанина у 2001. години освојио је Велшанин Бери Бини који се код једне лондонске компаније осигурао од отмице ванземаљаца. У случају отмице и безбедног повратка на мајчицу Земљу осигуравајуће друштво исплатиће му милион фунти. Да би обезбедио исплату, господин Бини месечно плаћа двеста шездесет фунти осигуравајућем друштву■

●●● према истраживању спроведеном у Великој Британији, чак 71 одсто возача сматра да „већина возача“ крши прописе о ограничењу брзине. Истовремено, само 17 одсто њих признаје да и сами повремено чине исто■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ПРИЗНАЊА ОД НЕПРИЈАТЕЉА

З апис је од 16. маја 1933. године. Госпођа Коњовић насловила га је као „Моје детињство“. Из њега преписујемо део занимљив за разумевање приче која следи:

„... Средином септембра 1903. године оде Мита са Бабом у Фијуму (Ријека – прим. П. М.), где је имао да полаже пријемни испит пред Адмиралом и поморским официрима и то на немачком језику, а који је сретно положио и одмах тамо и остао. Колико смо се радовали што је добро положио, толико ми је ипак тешко било кад се мој муж вратио и донео његово одело и ципеле, јер је тамо одмах добио морнарску униформу.

Касније нам је стално писао да му је добро – другови су му сви били из најотменијих кућа, већином аристократе. Али, он је одмалена тежио увек за бољим и био је врло амбициозан и вредан.

Кад је долазио кући на допуст, сви су гледали јер у Сомбору дотле није било маринаца. Па још после, кад је постао кадет па се лети појавио у лепој белој униформи, сав свет је гледао за њим, како је леп и феш младић. После, кад нам је и Стева свршио Поморску трговачку академију, па и он дошао у лепој униформи, уживали смо кад су шетали улицом, па су сви говорили како су феш и лепо младићи. Нарочито им је Баба у томе уживао, па је чак волео да са њима изађе и прошета по граду.

Тако је то све лепо било док није избио рат 1914. године, када су обојица наруквали и били цело време у рату, на најопаснијим местима. Нарочито Мита који је био и авијатичар и борио се у ваздуху.

А 1916, 2. фебруара, избавио је своје другове из највеће опасности, кад су их Талијани оборили, а потом и даље на њих пуцали, и већ скоро да потону, он је слетио са својим хидроавионом, преузео их и подигао, и одлетео с њима у Котор, преваливши 200 километара, док није стигао до те његове базе.

О томе су тада све новичетири

ИПНАК

Како је Димитрије Коњовић, пилот аустроугарске авијације, спасавао противнике на Јадрану и како је брод с Мирослављевим јеванђељем избегао товар бомби...

не, чак и американске, писале и хвалиле његову храброст и пожртвовање и стављали га за пример другима.

Избавио је, другом приликом, и Французе из мора, када им је брод-подморница потонула.

За сва та, а и многа друга дела, добио је много одликовања и признања – чак су и једне новине писале о тим подвизима и на латинском језику, а излазиле су у Сегедину.

Кад се рат свршио, и Мита и Стева одмах су прешли у нашу Морнарицу, као Срби наравно. Стева је убрзо напустио тај позив и бацио се у трговину, и паралелно и у политику...”

Немоћна лађа очајника

Овако је, у назнакама, мати Коњовића, жена угледног сомборског учитеља Пајице, исписала рам за слику о животу двојице, од четворице својих синова, Димитрија – Мите и Стевана – Стеве. Јован, трећи син, умро је млад, а Петар – Пера постао најзначајнији српски оперски композитор.

Ово је прича о Димитрију – Мити Коњовићу, заборављеном хероју времена кад су се ратни противници једни према другима опходили с витешком чашћу.

Србин у аустроугарској униформи у рату против Ср-

ба, сазнаће се много година доцније, задужио је свој народ тако што је – макар то било нехотице – спасао Мирослављево јеванђеље, највећи и најзначајнији споменик српске писмености 12. века. Наиме, као командант Јужног сектора аустроугарске хидроавијације смештене у Кумбору, у Боки которској, Димитрије Коњовић, већ капетан фрегате, у ниском, бришућем лету кренуо је према лађи натовареној масом измождених очајника. Био је почетак јануара 1916. године, положај – Сан Ђовани ди Медуа. Делови српске војске, команде и Двора покушавали су да се, након албанских страдања, докопају сунчаног и безбедног Крфа.

Својим хидроавионом претовареним бомбама пилот Коњовић направио је неколико кругова изнад лађе која је споро напредовала према острву. Знао је да је непријатељ под њим, као што

ДОБА

је знао за наредбу виших власти да је непријатељ увек непријатељ, у свако доба и на сваком месту, и да према њему не сме да буде милости. Ипак, смртоносни терет избацио је даље од лађе очајника. Касније ће се сазнати да је тада на овом броду препуштеном на милост и немилост непријатељу било и Мирослављево јеванђеље које је, заједно са државном благојном, патријарх Димитрије покушавао да спасе.

Нешто касније, 2. фебруара исте године, пилот Коњовић ће заслужити признање своје врховне команде. Наиме, италијански брод је код Валоне, у Албанији, митраљирао аустроугарску летелицу која се стрмоглавила у море, али су пилоти успели да се одрже на површини, препуштени ћуди побеснелог мора и убитачној ватри непријатеља. Димитрије Коњовић је – остали су искази сведока – изузетним маневром успео да спусти хидроавион, под ватром куршума доплови до пилота и покупи их у тренутку кад су већ изгубили сваку наду да ће икад више узлетети. Спасилац и спасени убрзо су се обрели у Кумбору, прелетевши више од 200 километара.

Операција „Фуко“

Аустроугарска авијација, заједно с јаким снагама морнарице, била је скоро две године неприкосновени господар Јадрана. Савезници ту нису имали шта да траже. И онда су, мало-помало, почели подморницама да упловљавају у овај стратешки и те како важан залив Средоземља. Битка за Медитеран добијала је нове облике.

Петнаестог септембра 1916. године изјутра из Кум-

бора су два хидроавиона кренула у уобичајено извиђање југом источне обале Јадрана. Први је узлетео Димитрије Коњовић, а за њим се одмах дигао потпоручник Валтер Железни, Чех. Оба пилота имала су још по једног члана посаде. Ведро и тихо преподне касног лета омогућавало је аустроугарским пилотима да овај део Ја-

драна посматрају као на длану. И онда, кад су већ мислили да им ваља натраг, приметили су на улазу у Бокоторски залив перископ подморнице. Знали су да је то непријатељ, с обзиром да су на картама пред собом имали положаје својих сумарена.

По заповеди Коњовића, Железни је начинио неколико кругова изнад непознатог перископа. И онда је његов извиђач-митраљезац барон Фон Климберг јасно уочио мету. Пилот се спустио још ниже и изручио товар бомби. Експлозија је потресла тихи дан касног лета. Перископ је убрзо нестао, а на површини се појавила тамна нафтна мрља. Нису знали да ли је мета погођена или је то само био лукав маневар команданта подморнице, али су наставили, и Коњовић и Железни, да круже изнад места где је сумарен нестао.

У међувремену се под водом одвијала драма. Двојица официра и 27 чланова посаде француске подморнице „Фуко“ били су уверени да им нема спаса. Пловило је потонуло на дно мора и преврнуло се на страну, од инструмената није било помоћи. Спољни притисак био је на граници издржљивости. И онда, као да

је нека неисказива сила узела све у своје руке. Пумпе за избацивање воде почеле су неочекивано да раде и подморница је кренула ка површини.

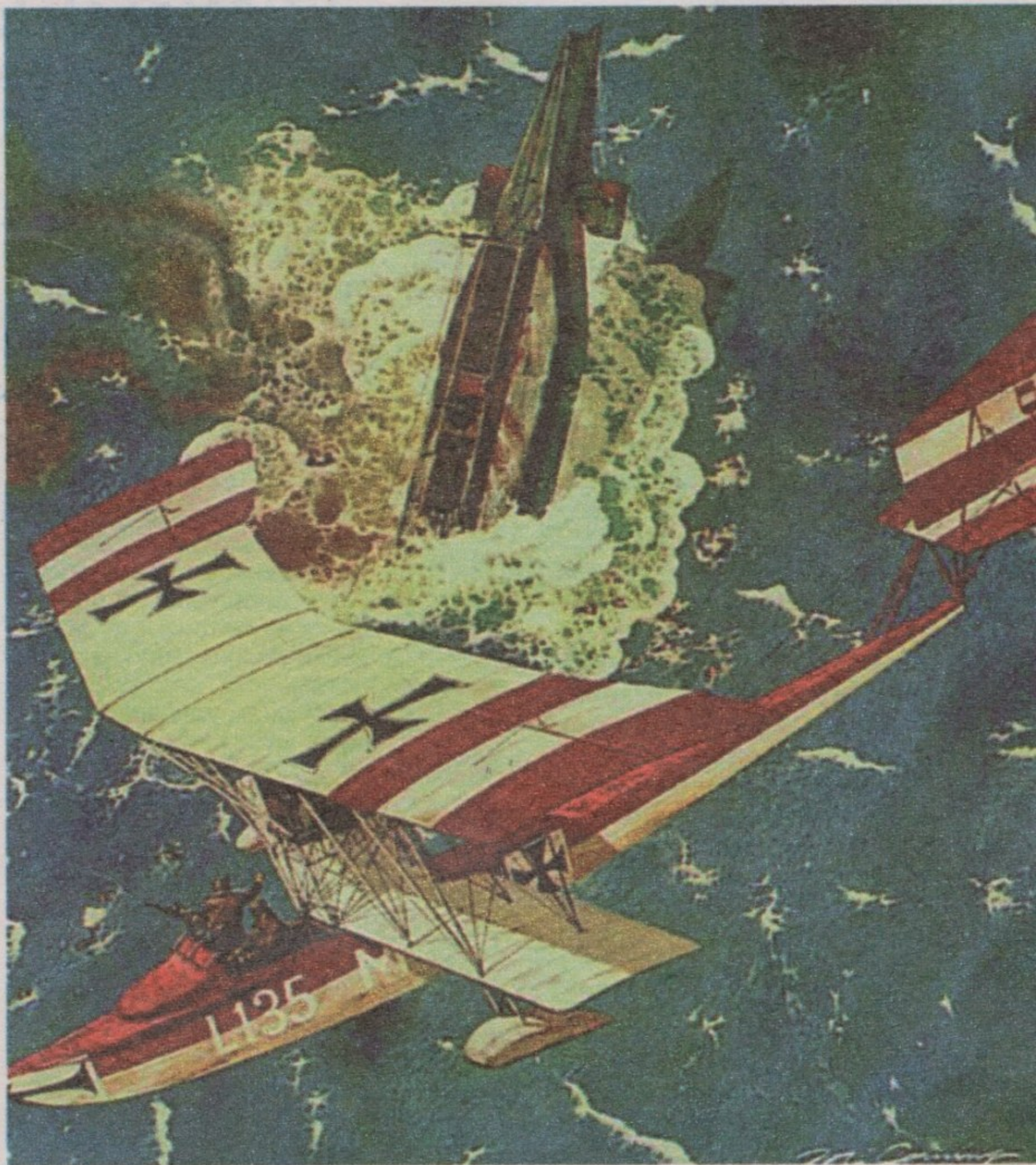
Горе их није чекало ништа добро. Два непријатељска, аустроугарска хидроавиона упорно су кружила изнад њихових глава, очекујући резултат – после ће се утврдити – у историји првог успешног поготка подморнице из ваздуха. Французи, помирени с неумитном судбином, стрпљиво су очекивали нове бомбе и митраљеску паљбу. Уосталом, рат је, а у рату...

У рату, тадашњем, могло је, и било је, штошта другачије. Наиме, видећи беспомоћне непријатеље, Коњовић и Железни одлучили

језику свих оних који су држали до свог образовања, обратио се команданту подморнице и тражио од њега да се бродоломници полако, без панике, окаче о точкове-чамце његове летелице. Слично је, потом, поступио и Железни. И врло брзо су сви чланови посаде француског сумарена „Фуко“ били на безбедном у Кумбору.

Оснивач „Икаруса“

Пред сам крај рата, 11. маја 1918. године, Коњовић је још једном притекао немоћном непријатељу у помоћ. Енглески пилот О'Бирн оборен је близу Бара. Наш човек у аустроугарској униформи без премишљања се спустио на површину мора и спасао непријатељског авијатичара.

су да непријатељу притекну у помоћ.

Најпре је Коњовићев, командни, хидроавион додирнуо површину мора и лагано се приближио посади подморнице „Фуко“. На добром француском, тада

Одмах по капитулацији Аустро-Угарске, Димитрије Коњовић се – с неколико аероплана – прикључио новоствореној Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, успевши да највећи део аустроугарске фло-

те у Боки которској преда новој држави.

Госпођа Коњовић, у делу већ помињаних дневничких белешки, записала је и следеће:

.... Мита, и поред све своје ревности и способности, а чему су најбољи докази и добијена одликовања, специјалне мисије у иностранству и унапређења у чин капетана корвете (мајора), у овој нашој држави буде, сасвим изненада, августа 1923. године, пензионисан... Касније се испоставило да је то пензионисање – као и друга многобројна пензионисања бивших аустроугарских официра – било резултат бесомучне шовинистичке кампање неколицине загрижених солунаца и локалне екстремне националистичке штампе..."

Димитрије – Мита Коњовић никад није био особа која је дозвољавала да га догађаји обесхрабре. Исте, 1923. године када га је затекла пензија, као сувласник се укључио у стварање прве југословенске и балканске фабрике авиона – „Икаруса“. У почетку је био и пробни пилот на првим моделима произведеним у „Икарусу“, чији је директор био од 1923. до 1941. године, када је као један од највиђенијих људи ондашњег Београда одведен за таоца на Бањицу.

После рата, односно обнове производње у „Икарусу“, био је принуђен да своје акције преда новој власти. Дочекао је, пак, да га влада Републике Француске, с педесет две године закашњења, одликује почасном дипломом за исказану храброст, хуманост и милосрђе на мору, а све у поводу спасавања чланова посаде подморнице „Фуко“.

Његов син Слободан Коњовић, музички уредник у Студију Б, рећи ће да му је отац био изузетно педантан, да је све своје успомене уредно средио и предао Музеју ваздухопловства у Сурчину, а све с уверењем да је истину дужан потомцима.

Димитрије – Мита Коњовић умро је у Београду 1982, у деведесет четвртој години... ■

Петар Милатовић

НАУЧНИ ЈЕДАНАЕСТЕРЦИ

Фудбалери, извођачи слободних удараца и једанаестераца не уздају се већ одавно само у своју обдареност за спорт. После вишегодишњих истраживања британски научници дошли су до извесних сазнања која би управо фудбалерима могла бити од велике користи. Уосталом, фудбалери, а посебно њихови тренери, на овај спорт данас гледају „с научне стране“.

У чему се састоји то ново откриће? Пре свега, оно доноси формулу која гласи: $Ps = 5 Mg \times I \times S$

Ps означава најбољу могућу прилику да се постигне погодак, а то се догађа ако тренер изабере $5 Mg$, односно петорицу играча са највишим процентом остварених погодака из слободних удараца. Формула затим каже како би ти играчи требало да шутирају редом обрнутим (I) од њихове способности. Дакле, они најбољи изводе једанаестерце последњи, будући да је на њима и највећа одговорност.

Још нешто саветују „спортски научници“ фудбалским тренерима. Када виде да ће се утакмица завршити нерешено

МИСАО – ГОВОР

Усредсређеност на одређену мисао претвориће је у симболе, а потом и остварити јер рачунар бележи бета-таласе из мозга

ним резултатом, требало би да у последњем тренутку направе измене и на место голмана поставе оног најбољег, који ће бити и најодморнији. Посебно је важан савет намењен голману. Како да знају у који ће угао гола шутирати извођач једанаестерца? Треба само погледати у ногу на коју се фудбалер ослања, а не ону којом шутира. У правцу у ком стоји стопало ноге на коју се извођач једанаестерца ослонио, кретаће се и сама лопта! То се, наводно, показало као тачно у чак 82 одсто случајева. На тренинзима треба посветити посебну пажњу извођењу једанаестераца, будући да истраживања показују како проценат постигнутих голова вежбом може знатно да се поправи ■

Савет голманима: врх стопала ноге на коју се извођач ослања показује правац кретања лопте

Једанаестерце најпре треба да шутирају фудбалери које тренер сматра мање способним

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК
15. 3. 2002.

ГЛУВОНЕМИХ

Јапанска фирма рачунара „Технос“ представила је изум намењен особама рођеним с оштећеним слухом и говором помоћу кога ће мислима моћи да управљају неким техничким апаратима. Посебно направљене наочаре с повезом од електрода стављеним на чело бележе мождане таласе који се на екрану рачунара појављују у облику различитих светлећих знакова. У року од три секунде ти знаци бивају „препознати“ и „преведени“, а убрзо се и захтев исказан мишљу испуни. Дакле, довољно је да се корисник усредсреди на одређену мисао – рецимо: желим да укључим радио – па да му се жеља и испуни.

Овај изум ће, како кажу технолози из „Техноса“, моћи да користе и непокретне особе, а цена му је око 5000 евра ■

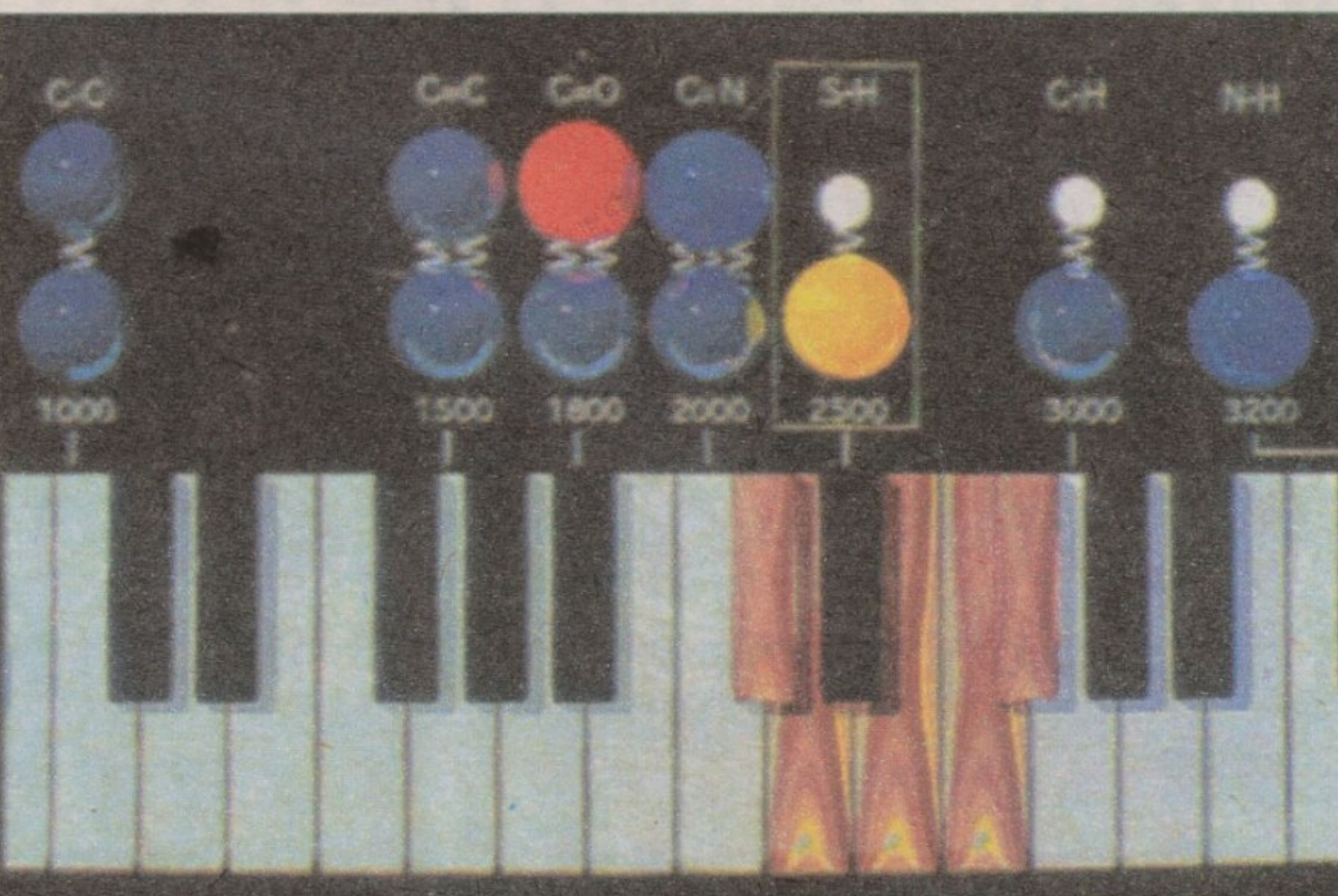
ИКАРОВ ЛЕТ

Мит о Дедалу и Икару којим је исказана прастара човекова чежња да крилима савлада ваздушни простор и слободно лети, недавно је постао стварност. Француски падобранац, извођач акробатских скокова из авиона Патрик де Гајардон лебдео је као птица 130 секунди и превалио 6,5 километара ваздушног простора.

Припреме за „Икаров лет“ трајале су дуго. Овај тридесетосмогодишњи падобранац помно је изучавао како лете птице и слепи мишеви да би открио коју животињу најлакше може да опонаша. Због тешких човечјих костију и грађе тела определио се за слепог миша и према његовом изгледу направио за себе летачки костим.

Материјал од кога је костим направљен, проткан танким растегљивим нитима што подсећају на мишићна влакна опни које слепи миш има између предњих и задњих шапа, омогућавао је стварање ваздушних јастука захваљујући којима животиња лети. Када је обучен у костим искочио из авиона на висини од 3500 метара, изгледао је баш као слепи миш. Тканина разапета између Патрикових руку и ногу претворила се у чврсту опну, па је при брзини од 185 километара на сат лебдео, а потом као птица улеће у авион из кога је искочио.

– Доживљај је тешко описати речима. Летети као птица је као сан, као најлепши сан. Осетити се господаром небеског просторства вредно је свих жртава – изјавио је после свог подвига Патрик де Гајардон ■

Треперење хемијских једињења приказано је као музичка лествица. Одређени број трептаја даје сумпорној киселини особен мирис

МИРИС РАЗИГРАНИХ МОЛЕКУЛА

Како ради наше чуло мириса? Научници су то овако објаснили: чула мириса налазе се у носној шупљини, тачније у слузокожи. Да би нека супстанца могла да надражи чула, потребно је да буде у гасовитом стању или да испушта паре. Течност коју луче жлезде разлажу молекули гасова који надражују нервне завршетке у мирисном нерву, а

он их преноси у мождане центре где настаје свест о осету мириса...

Али, енглески биолог Лук Тјурин, предавач на универзитету у Лондону, оспорава ову теорију. Способност мирисања објашњава на нов, хемијски начин. Он каже да чула реагују на треперење атома унутар молекула. Иако су нека једињења, попут водених раствора сулфата, сличног састава и молекули им играју у истом ритму, атоми у њима незнатно другачије трепере, па се и мириси разликују ■

Иста грађа, али различит мирис

Гајардонов подвиг забележен је камером: скок из авиона (1), лет дугачак 6,5 километара (2), долетање до авиона (3), а потом улазак у њега (4)

Платно проткано растегљивим нитима затегло се између руку и ногу падобранца као опне на телу слепог миша, омогућавајући Патрику слободан лет

ХОРОР НА

Због освете оца постати убица сопствене мајке – тога нема ни у најгрознијим филмовима, али има у грчкој митологији...

Када је Микена била на врхунцу моћи и славе, на њен престо дошла је династија Пелопида, названа тако по Пелопсу, по коме је и полуострво Пелопонез добило име. Пре тога, градом су владали потомци Персеја који је и утврдио град киклопским зидинама. Пелопсови синови Атреј и Тијест појавили су се у Микени у време владавине Еуристеја, слабића и кукавице, коме је додељена судбина – које није био достојан – да буде наредбодавац чувеном хероју Херкулу. После Еуристејеве смрти почела је немилосрдна борба за власт између Пелопсових синова. Да ли су злочини које су чинили били последица проклетства богова због злочина њихових предака или је то лежало у њиховој природи, или генима, како се то данас каже?

Танталова гозба

Прича почиње у далекој Лидији у Азији (данас бисмо рекли Малој Азији), где је владао Тантал, Зевсов син. Тантал је дуго уживао у срећи какву обичан смртник није могао ни да замисли. Његов отац Зевс, најмоћнији од свих богова, волео га је више од свих сво-

*Тезеј коље Минотаура.
Детаљ са вазе из 6.
века пре наше ере*

ДВОРУ ДРЕВНЕ

ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ

јих смртних синова подаривши му богатство и благастање и чак му допустио да седи у друштву богова, учествује у њиховим забавама и да заједно с њима једе и пије божанску храну амброзију и небеско пиће нектар.

Али, како то често бива код деце сувише попустљив

стрпљење када је видео да син лаже богове и лажно се заклинје у самога Зевса. Тантал је, наиме, био саучесник у крађи златног пса који је чувао Зевса док је био дете на Криту. Он се заклинао у свог оца да не зна ништа о овој крађи све док Хермес није нашао пса сакривеног у Танталовим

одајама. Иако љут, Зевс ни овога пута није казнио Тантала и све се завршило оштрим претњама. А онда је Тантал прешао све границе које поштују богови и људи.

Када је припремао гозбу боговима, Тантал је наредио да убију његовог сина Пелопса, исеку га на комаде и, укусно припремљеног, изнесу боговима на трпезу. Богови су били видовитији него што је Тантал у својој лудој охолости претпостављао! Скочили су од стола не такнувши јело. Једино је богиња Деметра, расејана у својој великој бризи око нестанка кћерке Коре, појела комадић од плећке. (О нестанку Коре „Забавник“ је писао у тексту о грчким боговима у броју 2568.)

Разгневљени Зевс бацио је Тантала у подземни свет осудивши га на вечне муке. Стојећи у бистрој води језера, док му таласи допиру до струка, Тантал трпи сталну жеђ јер, чим се сagne да пије, вода се повлачи остављајући за собом само црно блато, а ако покуша да пије из шаке, сва вода процури између

домашаја његових руку. А, као круна свега, над његовом главом љуља се огромна стена претећи да сваки час падне и смрви га.

Пошто су казнили Тантала и проклели његово потомство, богови су одлучили да оживе Пелопса. Саставили су све делове његовог тела, недостајући комадић плећке заменили парчетом слонове кости, а затим му удахнули живот и учинили га још лепшим него што је био пре несрећног догађаја. Он је наследио Тантала на престолу и владао Лидијцима и Фригијцима. Међутим, под притиском околних народа, а посебно тројанског краља Ила, Пелопс се са својим надалеко чувеним благом упутио преко Егејског мора.

Трка двоколица

Искрцавши се на полуострву које од тада до данас носи његово име, Пелопс је одлучио да дође до престола женидбом са Хиподамејом, принцемом чувеном по својој лепоти, кћерком краља Еномаја. То није било нимало лако. Не зна се тачно да ли због неког пророчанства или због прикривене љубави према кћери, тек – краљ је на сваки начин покушавао да спречи њену удају. Сваки просац морао је да

Убиство Клитемнестре на једном рељефу из 6. века пре наше ере

вих родитеља, Тантал је све више губио меру, слава му је ударила у главу и почео је себе да сматра једнаким боговима. Крао је нектар и амброзију са божанске трпезе и њима чашћавао своје пријатеље смртнике, чак је почео тајне богова да одаје људима. Зевс је и даље био попустљив, опраштао му и све се завршавало на прекорима.

Оца је почело да напушта

ХЕТИТСКИ ИЗВОРИ О КРАЉУ АТРЕЈУ

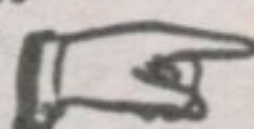
Да ли су личности из грчких митова заиста постојале? Одговор на то питање не може се са сигурношћу дати. Вероватно најзначајнији помак у прилог тврдњама да се митови у суштини темеље на стварним збивањима било је Шлиманово откриће Троје, а затим и друга ископавања Шлимана, Еванса и других научника.

Године 1924. швајцарски филолог Емил Форер на једној од плоча исписаних клинастим писмом и нађених у сред-

њој Турској, прочитао је забелешку хетитског краља Арнаванде III (владао 1230-1200. пре н.е). О царству Хетита „Забавник“ је писао у броју 2557. На овој плочи помиње се краљ Ахијаваца Атарсија, што је хетитски облик за Атреја, краља Ахајаца. Фореров налаз утолико је занимљивији ако се зна да је Тројански рат био око 1200. године пре наше ере, а Атреј је владао једну генерацију пре тога

прстију пре него што успе и кап да принесе својим испуцалим уснама. Тантал је морен и сталном глађу. Изнад његове главе савијају се гране воћака са обале језера препуне дивних плодова, крушака, румених јабука, смокава, малина и нарова, али, чим подигне руке да убере воћку, дуне вихор који гране подиже изнад

се такмичи са Еномајом у трци двоколица на путу од Пизе, на реци Алфеј, па све до Коринтске превлаке. Провера храбрости и снаге није била неуобичајена у та времена, али овде су услови били застрашујући: ако просац добије трку, добија Хиподамеју за жену, али, ако изгуби трку, губи и главу. А

девет

МИКЕНЕ

повићени
ЗАБАВНИК

15. 3. 2002.

изгледу за победу били су ништавни, јер су краљева кола вукла два чудесна коња која му је поклатио његов отац, бог рата Арес.

Када се Пелопс појавио да затражи руку прелепе Хиподамеје, већ је дванаест глава неуспешних просаца висило над градском капијом. Еномај се чак хвалио да ће подићи храм од самих лобања, али су олимписки богови одлучили да стану на пут даљем покољу. Посејдон, бог свих мора, поклатио је Пелопсу кочије с бесмртним коњима који не само да су били брзи као ветар, него су могли да

коњи вукли заплетеног у узде.

Пелопс се оженио Хиподамејом, постао краљ Пизе у Елиди и установио игре које је посветио олимписком Зевсу у знак сећања на своју победу. Када је Мир-

бацивши га у море и тиме навукао додатно проклетство на своје потомке. Али, по неким причама, Пелопс није ни имао потребу да тражи помоћ и подмићује Миртила јер је имао победничке коње бога Посејдона, а Миртил је страдао када је покушао да напаствује Хиподамеју.

Пелопс је са Хиподамејом имао више деце. Многа су постала владари грчких градова, али они који су највише упамћени били су Атреј и Тијест.

Атреј и Тијест

Када је микенски краљ Еуристей умро не оставивши наследнике,

није знао да је његова жена Аеропа заљубљена у Тијеста и да одржава недозвољену везу с њим, те да је украда и њему предала златно руно. Тијест се због тога брзо сложио да се престо додели ономе ко поседује златно руно, а затим је повео већнике свом дому, показао им руно и они су га прогласили за краља Микене.

Богови су, међутим, сматрали да се право не може темељити на неправди, те су послали Хермеса с поруком Атреју да захтева преиспитивање одлуке које би се темељило на знамењу богова: ако Сунце тог дана крене у супротном смеру – престо треба да припадне Атреју. Тијест је сматрао да овако нешто није могуће и олако је пристао да сиђе с престола ако се то догоди. На ово је Зевс наредио да се тог дана прекрене закон природе. По наређењу које му је пренео Хермес, Хелиос, бог Сунца, који је својим сунчаним колима већ стигао до пола пута, окренуо је кола, додуше гунђајући, и кренуо назад. Све звезде су се повеле за Сунцем и тог дана Сунце је зашло на истоку, што се никада није догодило ни пре ни после тога. На овај начин Тијестова превара знамењем богова била је јавно обелодањена, он је прогнан, а Атреј је постао краљ Микене.

Тијестова гозба

Атреј је у првом браку, пре него што се оженио Аеропом, имао сина Плистена, кога је Тијест потајно одвео и одгајио у мржњи према Атреју. Када је Тијест после неколико година послао Плистена да убије рођеног оца, Атреј је био довољно брз да избегне ударац и у самоодбрани убије нападача не знајући да му је син. А онда је по младежу препознао сина и одлучио се на страшну освету. Позвао је Тијеста у Микену под изговором да жели да се измире и у његову част приредио раскошну гозбу. Али, потајно је побио Тијестове синове и наредио да се од њих припреми печење за Тијеста који се, пошто није имао ви-

АГАМЕМНОНОВА

Троју, у чије је постојање већина научника до тада сумњала, Шлиман је, под слојевима земље и до тридесет метара, открио 1871. године држећи се Хомерових описа њеног положаја. Када је 1876. године Шлиман почео истраживања у Микени, задатак је на изглед био лакши јер су рушевине Микене биле видљиве. Али, Шлиман је желео да нађе гроб самог Агамемнона ослањајући се на податке из Хомерових епова, Есхилове Орестије, Еурипидове Електре и Пausанијиног Описа Хеладе. На падинама брежуљака испод града налазиле су се античке гробнице кружног облика познате као толоси (по имену које су Грци давали грађевинама кружне основе). Те гробнице, називане ризницама (једна од њих је названа „Атрејева ризница“), опљачкане су још у старом веку, али је већина научника сматрала да ту треба даље ископавати у потрази за гробовима Агамемнона и његових најближих, према одредницама које је дао Паусанија. Шлиман је закључио да је њихово тумачење Паусанијиног, помало нејасног, описа положаја гробова погрешно и почео ископавање унутар градских зидина. То је било велико изненађење, посебно јер се знало да није био познат ни један случај сахрањивања унутар зидина у тим временима, али је Шлиман

МАСКА

био убеђен у своје тумачење Паусаније.

Спуштајући сонде, а затим и копајући до дубине од око осам метара, Шлиман је заиста нашао пет гробова и остатке петнаест мртвих, готово прекривених златом и накитом. Њихова опрема и оружје подударали су се с Хомеровим описом, а нађени пехар био је потпуно налик на пехар краља Нестора из Хомеровог епа. На лицима мртвих биле су златне маске које су приказивале њихове ликове. Један од гробова припадао је, по свим знацима, владару и Шлиман је с одушевљењем објавио да је нашао гроб самог Агамемнона. Маска од злата која је прекривала лице покојника названа је Агамемнонова маска.

Шлиман није доживео разочарење које би му вероватно донела потоња археолошка истраживања према којима су људи, чије је гробове Шлиман открио, живели неколико векова пре Тројанског рата, односно Агамемноновог времена. Остаје ипак нејасно зашто је Паусанија ове гробове приписивао Агамемнону и члановима његовог двора.

Микенско благо које је Шлиман открио непроцењиве је вредности, а посебно археолошке и данас се налази у Националном археолошком музеју у Атини

јуре и преко мора, а да се осовине и не поквасе.

Возач краљевих кола био је Миртил, Хермесов син, и сам потајно заљубљен у Хиподамеју, али без довољно храбрости да је запроси. Не зна се тачно да ли га је подмитио Пелопс да би био сигуран у победу или Хиподамеја која се заљубила у Пелопса, и Миртил је метални клин на точку краљевих кола заменио воштаним. У току трке клин се грејао од трења и толико омекшао да је у завршници трке точак отпао, а Еномај издахнуо док су га

десет

Такозвана Агамемнонова посмртна маска

Друга посмртна маска из микенских гробова

тил затражио пола краљевства и прву брачну ноћ са Хиподамејом што му је, по његовом тврђењу, било обећано, Пелопс га је убио

пророчиште је упутило житеље Микене да за краља изаберу неког од Пелопсових синова и то је постало узрок сукоба Атреја и Тијеста. У то време у Атрејевом стаду појавило се јагње са златним руном. Атреј је жртвовао јагње боговима, а руно задржао сматрајући да је то знамење које су послали богови. На расправи у градској већници Атреј је своје захтеве да седне на престо темељио на праву прворођеног и на чињеници да поседује златно руно као знак воље богова. Али, он

довитост богова, служио за столом све док Атреј није наредио да се на пладњу донесу главе побијених синова и показао му шта је јео. Ужаснути Тијест, посрћући и повраћајући, побегао је проклињући Атреја и његово семе.

Тијест се склонио у Сикион где је починио инцест са кћерком Пелопијом, а затим побегао даље пред Атрејевим прогоном. Стигавши у Сикион, Атреј се заљубио у Пелопију не знајући да је Тијестова кћерка и да носи његово дете, оженио се њоме и одвео је у Микену, где је заузела место кажњене и протеране Аеропе. Када је Пелопи-

изричито рекло у ком својству Тијест треба да се врати, Атреј је одлучио да га врати као заробљеника и послао Агамемнона и Менелаја, своје синове из брака са Аеропом, да га траже по целој Хелади. Нашли су га и довели у микенску тамницу, а онда је краљ наредио Егисту да га убије. Али, када је Егист ушао у тамницу и подигао свој мач, Тијест је познао мач, схватио да му је то син и ускоро га у то и убедио. По савету Тијеста, Егист се вратио тврдећи да је извршио наређење, на шта се краљ запутио на обалу да принесе жртву боговима. Чим је подигао руке за молитву Зев-

Сви
Тезејеви
подвизи...
или убиства

даре
јевом
кћерком. У
том браку ро-
диле су се кћерке
Ифигенија, Електра и
Хрисотемида и син
Орест.

Агамемнон је учврстио и проширио своју власт и многи краљеви плаћали су му данак и на мору и на копну. Говорило се да је, када је Зевс делио моћ, богатство и мудрост, богатство припало дому Атреја, а Хомер је касније певао о „златом богатој Микени“. Једног дана, међутим, стигла је вест из Спарте да је Парис, син тројанског краља Пријама, у Менелајевом одсуству уграбио Јелену и Менелајево благо и побегао. Тиме је почео десетогодишњи Тројански рат, а краљеви и војсковође из целе Хеладе скупили су се у Аулиди да крену у поход на Троју (о

Ахил вуче мртво
Хекторово
тело двоколицама.
У позадини су
бедеми Троје

ја родила сина Егиста, Атреј га је одгајао у убеђењу да је његов рођени син. Ни сам Егист није знао своје право порекло, али му је мајка поклонила мач његовог правог оца.

Агамемнон и Егист

Богови су одлучили да казне Атреја за страшни злочин. Послали су кугу на Микену и учинили да жетве буду веома слабе. Упитано за савет, пророчиште је обзнанило да ће несреће проћи тек када Тијест дође у град. Како пророчиште није

су, Егист га је с леђа пробо мачем. Тијест је поново заглавао Микеном.

Атрејеви синови Агамемнон и Менелај избегли су у Спарту где их је лепо при-

мио краљ Тиндареј, муж лепотице Леде и поочим Јелене, најлепше девојке тог времена. Између многобројних просаца Менелај је добио руку прелепе Јелене, а после Тиндарејеве смрти постао је краљ у Спарти. Агамемнон је осветио очеву смрт и као законити наследник преузео престо у Микени. После сукоба са краљем Пизе, који је погинуо у том сукобу, оженио се његовом удовицом Клитемнестром, Тин-

узроцима и почетку Тројанског рата „Забавник“ је писао у броју 2425). За разлику од већине Ахајаца који су тежили за ратном славом и пленом, Еуристеј је остао вребајући прилику за освету.

Жеља за осветом закупила је и Науплија, краља Еубоје, чији је син Паламед био најмудрији човек свог времена. Љубоморан на његову памет и углед, Одисеј га је, уз подршку Агамемнона и Менелаја, лажно оптужио за издају под Тројом и он је усмрћен каменовањем („Забав-

Ахил копљем пробада
кроз врат једну жену,
додуше, Амазонку

ник", број 2442). Разгневљен овом неправдом, Науплије је пловио дуж обала целе Хеладе и наводио супруге ахајских краљева на прељубу ширећи вести о неверности њихових мужева који се забављају с Тројанкама и спремају се да их доведу кући и учине својим женама. То је

да се после десет година искрцао на Пелопонез, плачући од радости пао је на колена и пољубио земљу. Клитемнестра је вешто глумила усхићеност и одвела уморног мужа у купатило где су му робиње припремале топлу купку.

Са Агамемноном је допловила и Касандра, кћер-

ка тројанског краља Пријама, која је, као део плена, постала Агамемнонова робиња, али и више од тога и родила му синове близанце. Касандра је била пророчица, али је имала несрећу да нико не верује у њена пророчанства иако су била тачна. На улазу у кућу Касандра је пала у

транс не желећи да уђе и вичући да је проклетство Тијеста присутно унутра, али, као и обично, нико није поверовао.

Када је Агамемнон излазио из каде, пришла му је Клитемнестра претварајући се да му доноси пешкир, а у ствари му је бацила мрежу преко главе, тела и руку. Није могао да се брани, а Егист се појавио и два пута га ударио мачем. Агамемнон је почео да пада клизећи рубом сребрне каде, а Клитемнестра му је одрубилa главу секиром и обрисала крв његовом косом. Затим је истрчала напоље и убила Касандру, док је Егист убио два нејака сина које је Касандра родила Агамемнону и који су још били у повоју. Егист је постао краљ Микене.

Орест и Пилад

Егист је желео да побије све Агамемнонове синове како би уклонио наследнике престола, али га је у томе спречила Агамемнонова кћерка Електра. Свог десетогодишњег брата Ореста уз помоћ старог учитеља извела је из двора. Пошто су се извесно време крили код пастира, учитељ и Орест нашли су уточиште код краља Стрифиде који је био ожењен Агамемноновом сестром Анаксибијом. Ту је Орест одрастао заједно са краљевим сином Пиладом. Постали су нераздвојни пријатељи, а њихова имена до данас су остала синоним нераскидивог и верног пријатељства.

После седам година Орест и Пилад пошли су у Микену да освете Агамемнона. Уз Електрину помоћ, Орест се под лажним именом и непрепознат појавио на микенском двору и најавио Клитемнестри као доносилац тужне вести о смрти њеног сина Ореста. Мајка је с нескривеним задовољством саслушала вести о смрти свог сина, а затим послала по Егиста. Када се Егист појавио на вратима, Орест му је зарио мач у груди, а затим усмртио и Клитемнестру. Осветио је оца, али је постао убица сопствене мајке ■

А. Дудуковић

ПОДАТИКИ
ЗАБАВНИК

15. 3. 2002.

ЛАВЉА КАПИЈА

Микена се налази у самим брдима, у дивљем пределу који у машти савременог човека изазива призоре трагедија које су се збивале у дому Атрида. „Киклопски зидови“ (саграђени од огромних каменних блокова без везивног материјала) затварају површину од око 30.000 квадратних метара. Главни улаз, Лавља капија, која се налази на северозападу, довољно је широка да су кроз њу могле да прођу двоколице, а са обе стране заштићена је грудобраном од каменних блокова поређаних у правилне редове. Изнад врата је такозвани растеретни троугао, испуњен великим монолитним рељефом на сивом камену. На рељефу су приказана два уздигнута лава, постављени један наспрам другог, с предњим шапама на постољу стуба између њих, што је вероватно био хералдички мотив ■

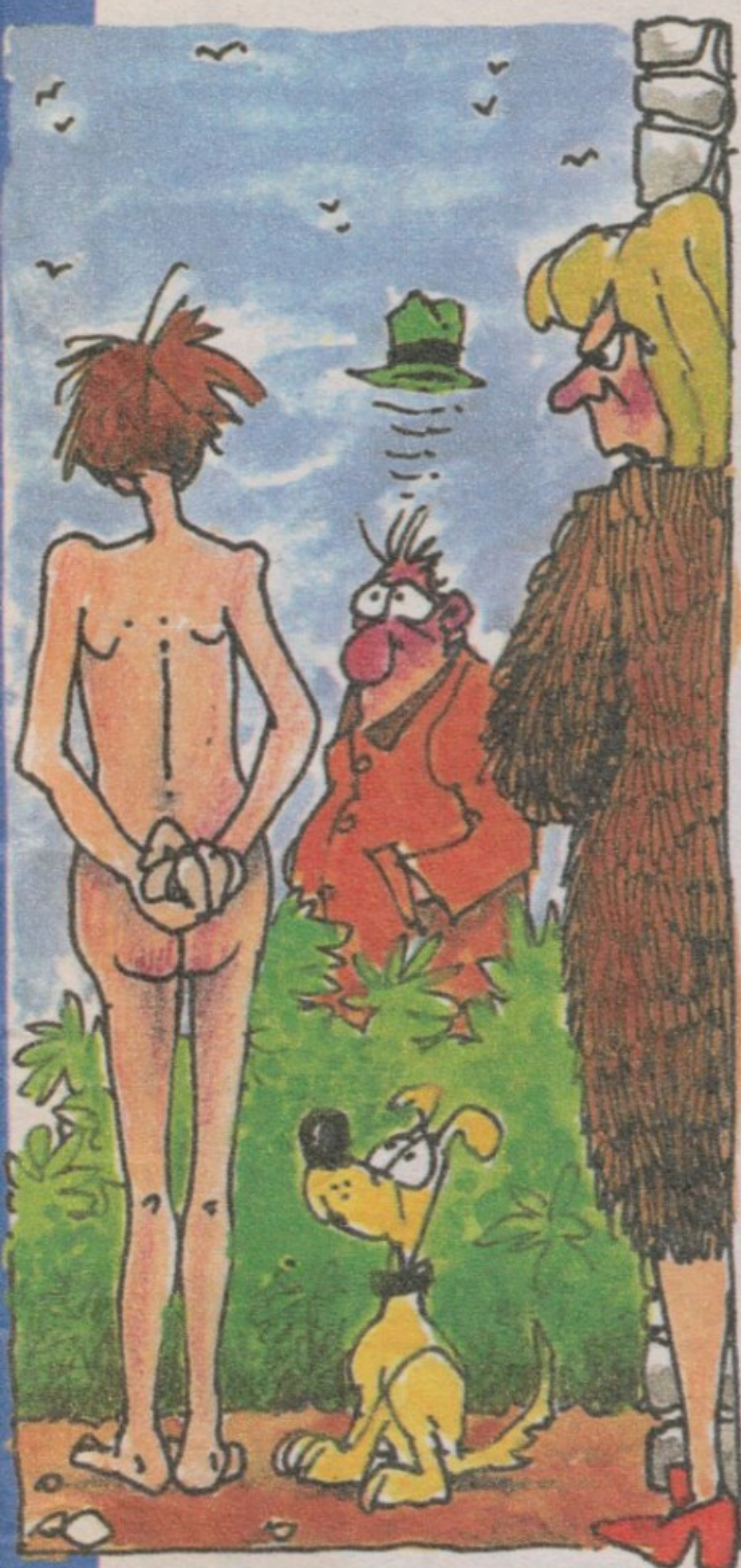
искористио Егист, почео да посећује Клитемнестру у Микени, а на крају се зближио с њом, преселио се у Микену и владао заједно с њом.

Иако је десет година дуго, страх од Агамемноновог повратка није јењавао. Пре одласка, између Клитемнестре и Агамемнона договорено је да срећну вест о паду Троје и повратку јави паљењем ватри на гори Иди изнад Троје, а да се ова вест преноси даље на исти начин преко Атоса и других највиших грчких планина. Зато су Клитемнестра и Егист на кров краљевске палате поставили стражара да даноноћно осматра очекујући знак о паду Троје. Када је та вест стигла, Егист је поставио гласника на обалу да благовремено најави сам долазак.

На повратку из Троје многе грчке лађе уништила је страшна бура, а Менелaja отерала чак у Египат. Међутим, Агамемнон се уз Херину помоћ спасао и каданаест

Ахил је мртав.
Ајант га
односи на леђима

ШТА ЈЕ ТОЈ ЖЕНИ?!

Један становник румунског града Фоксанија на необичан начин се побунио против опседнутости своје супруге крзном: свукао се го голцат и изашао пред кућу. Запрепашћеним комшијама и пролазницима објаснио је да више не може да издржи то што његова жена неуморно скупља одећу од крзна.

Према писању градског листа, четрдесетогодишњи нудиста непрестано је понављао: – Не знам шта је тој жени. Има толико крзнених капута, оковратника и шубара, не знам шта јој је...

У кућу је ушао тек после вишечасовног наговарања своје жене и комшија. Полиција града Фоксанија неће покретати кривичну пријаву због кршења јавног реда и морала. За његове искрене вапаје имали су, изгледа, разумевања ■

КАД ПЛАВО ОКО ПОЦРНИ

Представа „Смешна девојка“ имала је великог успеха на Бродвеју тако да је у Холивуду 1968. године одлучено да се сними и филмска верзија. Барбра Стрејсенд, тада још недовољно позната широј јавности, одлучно је одбила да јој партнер буде Френк Синатра. Без обзира на сва настојања „плавог ока“, како су звали овог чувеног америчког певача, и убеђивање да Барбра ипак пристане, певачица је остала упорна. Директори МГМ студија нису имали куд него да се дају у потрагу за другим глумцем. Одабрали су Омара Шарифа, прослављеног по улози у филму „Доктор Живаго“ ■

МОСТОВИ

Још почетком 1996. године америчко министарство за саобраћај објавило је забрињавајућу студију у којој се исцрпно извештава о стању мостова у Сједињеним Америчким Државама. Закључак је да би, од укупно 574.671 моста, на великом броју требало урадити озбиљне поправке. У најгорем стању су мостови у држави Њујорк, чак 63 одсто - или су за темељну оправку или за рушење. Следеће америчке државе које су се нашле на овој листи Министарства саобраћаја су Колумбија са 60 одсто мостова у распадању, потом Масачусетс са 58 и Хаваји са 53 одсто ■

Илустровао Зоран Петканић Петко

ЖИВОТИЊЕ И БРИЈАЊЕ

Пол Макартни био је ван себе. Све жилете, пасту и остали прибор за бријање спаковао је и, уз писмо пуно гнева, вратио произвођачу. Било је то 1994. године када је бивши члан британске групе „Битлси“ сазнао да у фабрици „Жилет“ користе животиње за испитивање нових производа. У писму упућеном директору Макартни је захтевао да му врате утрошени новац који је годинама издавао за жилете и пасте за бријање. Да је новац добио, као што није, поклатио би га, рекао је, друштву за збрињавање угрожених животињских врста ■

POST OFFICE

Последица умора, досаде, заразе...

Ирска легенда
каже да ђаво
улази кроз уста
особа које зева-
ју, па су мајке
будно вребале
тренутак када ће
њихова беба
зевнути

Како одолеети зевању?

Иако наука није
у потпуности
одговорила на питање
зашто зевамо, јасно је
да овај чин не можемо
да избегнемо, па нам
једино преостаје да
уста покријемо руком

Уста се отварају, ми-
шићи лица и вилица
се грче, гласне жи-
це се опуштају, гру-
дни кош се шири... Следи
дубоки удисај и брзи изди-
сај. Ово су први знаци „за-
разе“ познате од давнина:
зевања. Јер, зевање заи-
ста може да се назове не-
жељеним чином, али, коли-
ко год покушавали, не мо-
жемо да га избегнемо.

Још је Хипократ, оснивач
медицине и најчувенији ста-
рогрчки лекар, 390. године
пре нове ере написао студи-
ју о зевању покушавајући
да нађе одговор зашто уоп-
ште толико зевамо. И за-
кључио следеће: то човек
заправо избацује лош ва-
четрнаест

здух из плућа побољшава-
јући доток чистог ваздуха
до мозга.

Спорије дисање – више зевања

Зевање је тешко сакрити.
Док зевамо, ждрело је
отворено четири пута више
него када се одмарамо.
Оно може бити везано за
осећање умора и поспа-
ност: зевамо пре одласка у
кревет, али и непосредно
после буђења; зевамо и
кад нам је досадно, па се

зевање у друштву сматра
непристојним, тако рећи
увредљивим. По једној тео-
рији, узрок зевања крије се
у чињеници да, кад нам се
дрема, или док се досађу-
јемо, дишемо спорије и та-
ко уносимо мање кисеони-
ка у плућа. Последица тога
је веће присуство карбоан-
хидрида у крви. Тело се на-
равно буну, одговарајући
на природан начин и тра-
жећи што пре још кисеони-
ка. Човек тада дубоко уди-
ше ваздух, односно – зева.

Шта кажу новија истра-
живања о зевању? Године
1987. амерички неуропси-
холог Роберт Провајн, про-
фесор универзитета у Ме-

Све почиње у хипоталамусу
(заокружен црвеном бојом)

риленду, извео је са сарад-
ницима опит како би потвр-
дио претпоставку да ви-
шак угљен-диоксида под-
разумева мањак кисеони-
ка. Једна група студената

Лав зева како би се одржао
у будном стању и био
спреман за лов

Многи зевају
када се преједу,
али и гладни
зевају

који су учествовали у овом испитивању удисала је чист кисеоник, друга кисеоник са три одсто угљен-диоксида, трећа са пет, а четврта група удисала је обичан ваздух у ком има 0,03 одсто угљен-диоксида. Студенти који су удисали чист кисеоник брже су дисали, али, никаква разлика у зевању није била примећена: ни у учесталости нити у дужини зевања.

Следеће Провајново истраживање било је везано за зевање и механизме дисања. Пошто су студенти радили гимнастику, спортски напор изазвао је убрзано дисање, али оно није било ни од каквог утицаја на зевање. Закључак: зевање није везано за присуство угљен-диоксида и кисеоника у крви. Подразумева се да је Провајн испитивао и особе којима је у одређеној прилици веома досадно, које су уморне или су се тек пробудиле и уочио да ова три чиниоца веома утичу на учесталост зевања.

Али, човек зева и у дру-

гим приликама, а не само када је уморан или му је досадно. Познато је да падобранци зевају пре него што ће скоčiti из авиона, да би „отпушили“ уши, музичари зевају пре концерта, а спортисти уочи трке или утакмице – дакле, у стању високе нервне напетости. Зевање се тада појављује као својеврстан лек, средство за опуштање.

Ембриони зевају

Амерички психолози Меријен и Роланд Бенингер сматрају да животиње (месождери) зевају како би се одржале у будном стању и биле спремне на лов када биљоједи спавају. Према тој теорији, за човека је зевање звонце упозорења да будно прати своје понашање, посебно у приликама када би било веома опасно или непријатно заспати.

Све се заснива на претпоставци да човек зева искључиво када је уморан. Због тога је драгоцено било истраживање генетичара

Ричарда Робертса из Тенесија (САД). Он је осматрао понашање ембриона у мајчином стомаку путем ултразвука. Закључак је био запањујући: већ од 11. недеље ембрион почиње да зева. Овај генетичар тврди да фетус зева како би смањив притисак у плућима и прочистио дисајне путеве од органских влакана. За одраслог, закључује Ричард Робертс, зевање нема такав значај, већ је само нека врста сећања на пренатални живот.

Ако се научници споре због чега човек зева, јасно је шта се дешава док зевамо. Зевање проузрокују хемијске супстанце у хипоталамусу, а једна од најпознатијих је серотонин. Поједини антидепресиви (лекови против депресије), појачавајући лучење серотонина, изазивају неконтролисано зевање. С друге стране, људи који пате од Паркинсонове болести (изражен је недостатак серотонина) никада не зевају!

Због чега је онда зевање заразно? Уколико зевање изазива недостатак кисеоника и ако више особа у истој просторији почне дубоко да удише ваздух, јасно је да ће у тој просторији сви ускоро осетити недостатак кисеоника – па ће сви зевати. Италијански зооантрополог Роберто Маркезини сматра да човека зевањем може да „зарази“ и његов пас будући

Ембрион у једанаестој недељи већ почиње редовно да зева

да је то део понашања који сви дугујемо еволуцији, тачније инстинкту. Чак седамдесет одсто људи тврди да почиње да зева тек кад види друге како зевају. Није важно што онај ко зева заклања уста руком. Довољно је видети ноздрве које се шире и очи које се затварају.

Зевање је, у сваком случају, сложен чин. За животиње може бити и начин споразумевања. За пса, оно најчешће значи стање немира. У мачије зевање такође се не треба превише уздати. Не зна се баш тачно ни зашто ни када ће зевати. Али, нема места паници: пси који зевају су углавном мирне животиње ■

М. Опњановић

ЋАВО УЛАЗИ КРОЗ УСТА

Ако већ нисмо у стању да задржимо зевање, а налазимо се у друштву, бонтон нам налаже да уста обавезно покријемо руком. Ово правило понашања веома је старо, а за то постоји и једноставно објашњење. Зевајући човек открива унутрашњост усне дупље, а то је некада – када зубари нису били запослени као данас, а ни зубна паста још није била пронађена – могао да буде ружан призор. Према старој ирској легенди, забележеној у чувеној збирци легенди и обичаја коју је сакупила и приредила

Џејн Вајлд, мајка Оскара Вајлда, кроз разјапљена човекова уста могао је да улети сам ђаво! Зато би сваки Ирац, чим би осетио да ће зевнути, а није желео ђавола у свом телу, требало најпре да се прекрсти, а затим уста брзо покрије руком. Мајке су морале добро да воде рачуна да се ђаво не усели у тело њихових бебица док зевају, па су будно пазиле када ће дете почети да зева ■

И фока је
лепо
васпитана:
покрива уста
док зева

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Изненада, на осамдесетак метара испред себе, Кевин Снајдер је приметио да се на путу нешто догађа. Аутомобил марке „хонда акорд“ изгубио је један точак и кола су се зауставила у средњој траци. Неколико секунди касније у задњи део заустављеног возила ударио је сиви „нисан станца“.

Из задњег дела „хонде“ сукнула је пламена лопта када су се обоја кола завртела у полукругу. Снајдер је снажно притиснуо кочницу чим се на зауставној траци нашао мало иза аутомобила који су се сударили. Док је искакао из свог аутомобила, срце му је лудачки лупало, али његова урођена снажљивост није га напуштала: опрезно је прескакао поточиће запаљеног бензина што су текли према „нисану“.

Возач, који се налазио сам у колима, био је очигледно озлеђен, али при свести. Извукао га је осећајући да ће с рањеником бити све у реду, а затим је сву пажњу обратио на „хонду“, удаљену око три метра, из чијег су задњег дела избијали пламенови: ужаснут је гледао како из резервоара полако истиче бензин. А онда је осетио бол: гореле су му ципеле. И док је, трупкајући ногама да би угасио пламен, прилазио „хонди“, кроз главу су му пролазили прикази из серије „Преживели“.

– Морам да успем! – понављао је у себи док се црни дим ковитлао око њега.

Врата су заглављена!

Шездесетогодишњи Кенет Ланхем је после целодневне заморне вожње за рачун једне транспортне компаније такође хитао својој кући у Њунену. Овај мршави и жилави добровољни ватрогасац нагледао се у свом животу страсних удеса, али је задрхтао од ужаса кад је пред собом угледао пламену лопту. До „хонде“ је стигао неколико секунди пре Снајдера. Крај места несреће већ су се заустављала кола потпуно закрчујући саобраћај, али се нико од возача није усуђивао да притекне у помоћ – бојали су се ватре. Само Снајдер и Ланхем као да нису марили за опасност покушавајући да кроз стакла, потпуно црна од дима, продру

шеснаест

ПЛАМЕНА

погледом у унутрашњост „хонде“ не би ли у колима открили знаке живота.

Изненада је једна песница залупала на предње окно:

– Упомоћ! Упомоћ!

– Врата су заглављена! – повикао је Ланхем.

Снајдер је ударао по прозорима аутомобила најпре песницама, а затим ногама.

– Морамо наћи нешто чиме бисмо разбили прозоре! – повикао је.

Зашто само стоје?

Двадесетдеветогодишњи Крис Вумек није био дуго запослен као возач специјалног полутеретног возила опремљеног чекрком. Враћајући се кући, јавио се мобилним телефоном својој жени Тери која га је чекала са два сина. Стигавши до места несреће, схватио је да је пут потпуно закрчен заустављеним колима и уложио сву своју снагу и возачку вештину да би се пробио до настрадалих аутомобила. Неколико десетина возача стајало је поред пута и посматрало како један човек очајнички лупа о окно.

– Зашто само тако стоје? – запрепастио се. – Зашто не помажу?

Одложио је мобилни на седиште поред себе и, не искључивши га, искочио из свог аутомобила и протрчао кроз запаљен бензин. У мислима је захваљивао случајности што је на себи још имао своје радно незапаљиво одело.

Спазивши један камионет међу заустављеним возилима, Снајдер је протрчао његовом возачу.

– Потребна ми је нека цев или нешто слично! – довикнуо му је.

Возач му је пружио једну металну шипку. Снајдер се трком вратио до „хонде“ и снажним замахом разбио окно на сувозачевој страни. Густ дим покуљао је из кола и Ланхем и Вумек на слепо су извукли путника са предњег седишта.

– На задњем седишту је троје наше деце – викнуо је човек. С возачевог седишта истовремено је одјекнуо женски вапај:

– Моја деца! Моја беба!

Испод „хонде“ беснела је ватра.

– Ако не успемо, деца ће изгорети пред нашим очима! – пролазило је Снајдеру кроз главу.

Вумек је без великог напора извукао жену возача која није престајала да виче:

– Моја деца! Моја беба!

Бол од кога само што се није онесвестио севнуо је дуж Снајдерових ногу:

гореле су му панталоне! Док је покушавао да их угаси шакама, приметио је како се, палећи барице разливеног бензина, колима приближавају пламени језици. Није им остало још много времена.

Притешњени дечак

Снајдер је поново замахнуо металном полугом и разбио прозор поред задњег седишта. Није био припремљен за приказ који је угледао: седмогодишњем Естону Паунсилу са ране на глави лила је крв, а седиште испред њега помакло се уназад, тачно преко дечаковог крила, потпуно га притиснувши уз задњи зид аутомобила. Лево од њега била је девојчица која се је два видела од дима. Беба мора да се налазила на поду, одмах иза седишта возача.

Он и Ланхем провукли су руке кроз задњи прозор и стали да извлаче дечака док се Вумек провукао кроз предњи покушавајући да повуче унапред сувозачево седиште које је притискало дечака. Дим је био толико густ да Снајдер није ни видео да је Вумек у предњем делу кола и да покушава да му помогне. Најзад се предње седиште толико помакло да је ослободило притешњено дете: лако га је извукао кроз прозор, а за њим и четворогодишњу девојчицу.

Снајдер се мало повукао од кола да би удахнуо чистог ваздуха. Панталоне су му поново гореле, али бол који је осећао није могао да угуши помисао на бебу још заробљену у колима. Знао је да је преостао још само који секунд.

Без договора са било ким Снајдер је покушавао да се кроз задњи прозор увуче у кола док је Вумек настојао да

ПОСРЕДНИ
ЗАБАВНИК

15. 3. 2002.

ЛОПТА НА АУТОПУТУ

Кевин Снајдер није смањивао брзину: стално је возио 100 километара на час. Журио је да што пре стигне кући како би са својом женом Соњом гледао узбудљиву серију „Преживели“. Био је 22. фебруар 2001. године и он се већ примицао Атланти, свом родном граду

то исто учини кроз предњи. Ништа ни су видели, али обојица су чула исте звуке: вриску детета и хук ватре. Гушећи се од кашља, увлачио се у кола све док, тридесетак центиметара испред себе, није угледао двогодишње дете везано за дечије седиште. Покушао је да је ослободи, али никако није успевао да напипа сигурносну копчу седишта.

И Вумек је са супротне стране доспео до детета. Обојица су пипала у густом диму и Снајдер је најзад притиснуо неко дугме – седиште је било

слободно. Провукао се кроз задњи прозор вукући и седиште и бебу у њему. Није ни био свестан кад их је Вумек једним покретом одбацио што даље од олупине.

А сад... кући!

Десет секунди касније „хонда“ је експлодирала и пламенови који су сад избијали са свих страна и из самог резервоара били су виши од врхова дрвећа које је расло поред пута.

Вумек је узео бебу коју је Снајдер још привијао уз груди и однео је мајци која је лежала лицем окренута према земљи. Кад ју је окренуо на леђа, застао му је дах: млада мајка одрасла је у градићу Јуфоли као и он, а у школу је ишла с девојчицом која му је касније постала жена.

Најзад су пристигли ватрогасци и почели да гасе ватру.

Кен Ланхем наставио је пут према свом дому.

Крис Вумек је, попевши се у своје возило, најпре запазио свој неискључени мобилни телефон. Жена се одмах јавила. „Мила, нећеш веровати кад ти испричам шта се догодило“, рекао јој је.

Када је Соња Снајдер угледала свог мужа да улази у кућу, само што се није срушила: на њему је од одеће остао читав још само дебео кожни каиш, одело му је било у нагорелим ритама, чарапе од синтетике биле су истопљене и залепљене за кожу опрљених ногу.

– Шта се, побогу, догодило?

– Испричаћу ти... Све ћу ти испричати...■

К. В.

КОРЕН ИСПОД УРУШЕНИХ ВЕШАЛА

Трговина љубавним лекаријама и отровима била је у старом Риму толико развијена да је Сенат морао да је забрани. Тако је било и много векова касније у Француској, а једна књига говори шта се догађало код нас

лаја од кога ју је отео Парис, син тројанског краља Пријама. Због ове отмице је, према легенди, избио Тројански рат.

Чаробница која доноси мору

Основа за справљање љубавних и отровних напитака био је корен алрауне или мандрагоре (*Mandragora officinalis*). То је вишегодишња зељаста биљка широког лишћа, без надземног стабла, са дугим кореном у облику човечуљка. Још од давнина се веровало да алрауна има чаробну моћ. Корен је отрован, али је већ хиљадама година на гласу због своје наводне чаробне моћи. Употребљавао се за чини и враћање, справљање магичних напитака, за успављивање и као афродизијак. Уколико се сок ове биљке попије у

великој количини, наступа смрт.

Мит о мандрагори нарочито је развијен у немачкој митологији. На старогерманском Алруна је женско име чије је значење „чаробница која доноси мору“, дух који прориче, а касније је овај назив почео да се користи и за мало демонско биће човечијег облика. Питагора је због тога овај корен називао „сличан човечијем телу“, а римски писац Колумела „човек биљка“. О алрауни су испредане читаве бајке. Веровало се, на пример, да се приликом вађења овог корена из земље чују крици од којих се леди крв у жилама. Зато су они који су га вадити затварали уши воском да не би слушали ове страшне узвике.

О овом „чаролијском зељу“, како су га још називали,

Магија на грчком значи чаролија, чаробњаштво, и веровање да се неким тајним силама могу чинити чуда. Обухвата бајање (отклањање болести и урока...) и гатање (погађање судбине из длана, карата, талоба кафе...), а јавља се као бела магија (призивање добрих духова да би се отклонила болест, урок и чини, да би се придобила љубав, срећа, новац...) и црна магија (призивање духова зла да би се изазвала нека несрећа или некоме нанела штета).

Веровање у магију потиче из Калдеје – југоисточног дела Месопотамије – а преко Персије и Египта раширило се чак на запад. Чудо-

творна средства за придобијање љубави постојала су још код најстаријих народа. Познати су магични напици Кирке, најгласовитије чаробнице у грчкој митологији, чувене по томе што је људе претварала у животиње. Кирка је, по легенди, била кћерка Хелија, бога Сунца, а својом лепотом заводила је све посетиоце острва на коме је живела.

Не треба заборавити ни чудновату магијску вештину Медеје, о којој је „Забавник“ писао у тексту о златном руну у броју 2604.

У богатој хеленској митологији помиње се и да је лепа Јелена умела да справља чаробне напитеке. Она је била кћи Зевса и Леде, а жена античког краља Мене-

први подаци потичу из 1280. године. Али, у каснијим записима тврдило се да састојци из корена могу да помогну приликом освајања љубави. Нарочито делотворно било је корење које је ископано по месечини испод урушених вешала. Корен „чаролијског зеља“ целати су за баснословне своте продавали сујевернима, а тврди се да је чак и Јованка Орлеанка своје подвиге изводила уз помоћ овог корена.

У Луцијановим записима нађен је рецепт за једну враџину с мандрагором: „Једна препредена Сиријка, иначе изврсна чаробница, успела је да ме помири са Панијом. Требало је да донесем крчаг с вином и неки део њене одеће. Чаробница је обесила Панијину блузу о један клин, окадила је сумпором, сипала со у жар изговарајући при том њено име. Затим је извадила некакав зврчак (мисли се на корен алрауне) који је окретала и брзо изговарала неке чаробне речи. Одмах затим Панија је полетела у мој загрљај.“

Што су у Грчкој биле тесалијске врачаре, у републиканском Риму били су сицилијански чобани. За време Римског царства трговина љубавним напцима била је до те мере развијена и јавна да је Сенат морао да изгласа закон по коме је растурање љубавних напитака било исто тако кажњавано као и продаја отрова.

У Француској је, за време Луја XIV, цветала љубавна магија римских и тесалијских врачара. У средњем веку справљање ових чаробних напитака најразвијеније је било у Италији, а Катарина Медичи (француска краљица, жена Анрија II) и њене чаробнице пренеле су рецепте у Француску где су их даље тајно шириле.

„Спаљујем срце, тело, разум...”

У 17. веку манија тровања у Француској је узела толико маха да је морао да се оснује посебан суд чији је задатак био да се бори против ове мрачне делатности. Том приликом код ухапшене маркизе Бринкиј нађено је и упутство за извођење једног од обреда. Оно гласи: „Баци

једну шибљику с тамјаном и кореном од алрауне у ватру изговарајући при том: Шибљико, ја те спаљујем као што спаљујем срце, тело, крв и разум особе... да се не може смирити ни срж у његовим костима, да не може на једном месту да остане, да говори, да јаше, да једе, да пије све док не уради оно што ја од њега захтевам.“

Године 1679. ухапшена је чувена врачара Воазен, један од највећих злочинаца свих времена, а према подацима из тог доба само у Паризу било је више од 400 пророчица и врачара које су се бавиле справљањем отровних и љубавних напитака и за „успешно“ обављен посао тражиле хиљаде франака.

Осим мандрагоре, за припремање отровних али и оних љубавних напитака који су били нешто чеднији, користиле су се и многе друге биљке и састојци. Веровало се да ће се уснула особа којој се латицама цвета дан и ноћ покрију капци заљубити

у првог кога угледа када отвори очи. И док су циклама и есенција ружиног цвета били неизоставни састојци љубавних напитака, било је довољно дотакнути вољену особу гранчицом ружмарина и заувек освојити њену љубав. Од давнина је постојало и веровање да целер подстиче самопоуздање у љубави, али ови рецепти препоручивали су се само мушкарцима.

Тровачице, а историја говори да је највећи број био рођен у зодијачком знаку Бика, користиле су пролећне месеце да сакупе што више отровних биљака. Нарочито су биле задовољне када би нашле кукуту (*Conium maculatum*). Ова биљка, која расте поред ограда, путева и у насељима садржи, и то највише у плоду, веома отровну материју – конин. Овим отровом у старо доба су извршаване смртне казне, а забележено је да је и Сократ попио управо отров кукуте када је осуђен на прогонство из домовине.

Од осталих отровних биљака користили су се кукољ, ђурђевак, велебиље, лијандер, мразова сестрица, буника...

У књизи „Медицина код Срба у средњем веку“ Ређе Катића из 1958. године, постоји и поглавље о отровима. Овде се углавном говори о животињским, биљним и галенским отровима који су се примењивали у медицини, али и у различитим магиј-

ским обредима. Од отрова се, између осталог, спомињу жуч од морског зеца, отров шкорпије, устајало кисело млеко и давно угрушана крв. Као противотрове, тадашњи лекари су, осим уобичајеног поступка изbacивања отрова, препоручивали мешавину слатког вина, козјег млека, коријандера, цимета и плода ловорике, као и месо од – зебре!

■ **Марија Алексић**

— деветнаест

ПЕТЛОВ МАТИЈА ИЛИ МАТИЈИН ПЕТАО?

4.

Израз „галимати-
јас“ настао је грешком: у једном старом француском спису требало је да стоји „Gallus Mathiae“ – Матијин петао – а стајало је „Galli Mathias“ – Петлов Матија. Из те грешке настала је реч „галимати-јас“ која значи...

А: Лаж
Б: Несвест
В: Извитопереност
Г: Збрка речи

1.

Који је немачки песник превео на немачки нашу народну песму „Хасанагницу“?

А: Фридрих Шилер
Б: Јохан Волфганг Гете
В: Теодор Шторм
Г: Хајнрих Хајне

2.

Како су се звале ципеле с дебелим ђоном које су носили антички глумци да би изгледали виши?

А: Котурне
Б: Корвете
В: Коверте
Г: Котуле

3.

Који је фризијски краљ замршеним чвором привезао јарам уз руду својих кола рекавши да ће онај који га одреши бити господар Азије?

А: Голије
Б: Готфрид
В: Гордије
Г: Горгоније

Илустровао
Добросав
Боб
Живковић

5. Како се, по митологији, звао отац Икара, првог летача, који је сину направио вештачка крила од перја и воска?

- А: Демос
Б: Дедал
В: Демијан
Г: Демитрос

6. Ко је начинио први једноставни микроскоп?

- А: Реомир
Б: Исак Њутн
В: Томас Едисон
Г: Антоан ван Левенхук

7. Који је амерички писац написао роман „Збогом, оружје“ чија се радња дешава у Првом светском рату?

- А: Ернест Хемингвеј
Б: Синклер Луис
В: Аптом Синклер
Г: Вилијем Фокнер

8. Који је јунак из Првог српског устанка, иначе Карађорђевог барјактар, погинуо у боју на Љубићу (1815) бранећи устаничке топове?

- А: Хајдук Вељко
Б: Станоје Главаш
В: Танаско Рајић
Г: Стеван Синђелић

9. Који је француски филозоф, књижевник и научник направио прву машину за рачунање?

- А: Жорж Луј Бифон
Б: Анри Лебег
В: Блез Паскал
Г: Жан Пикар

10. Како се зове митска земља баснословно богата златом и драгоценостима за коју се веровало да се налази између река Амазона и Оринока и за којом су шпански освајачи упорно трагали?

- А: Елпаесо
Б: Елдорадо
В: Елеватор
Г: Елсаладор

11. Ко је писац познате бајке „Ружно паче“ по којој је Волт Дизни снимио филм?

- А: Један од браће Грим
Б: Ханс Кристијан Андерсен
В: Лафонтен
Г: Иван Андрејевич Крилов

12. Како ми називамо јужноамеричку животињу чије је тело прекривено заштитним плочама и која се брани на тај начин што се пред непријатељем склупча?

- А: Оклопник
Б: Лењивац
В: Мрављи јеж
Г: Мрмот

13. Из ког језика потиче реч „ципела“ која је потиснула наше некад уобичајене називе за обућу „кондура“, „постола“ или „постула“?

- А: Руског
Б: Чешког
В: Мађарског
Г: Немачког

14. Како се у грчкој митологији зове жена чије би име у преводу гласило „од свију обдарена“, а Зевс је послао на Земљу и дао јој кутију у којој су била скривена сва зла овог света?

- А: Тодора
Б: Аурора
В: Пандора
Г: Теодора

15. На којој је нашој планини научник Јосиф Панчић нашао дотад непознату врсту оморице касније названу Панчићева оморица?

- А: Златибору
Б: Тари
В: Копанику
Г: Космају

16. Како се звао кнез Варјага, норманског племена из Скандинавије, који се сматра оснивачем руске државе?

- А: Рурик
Б: Олаф
В: Лејф
Г: Свен

17. Како се назива инструмент за мерење вертикалне брзине при пењању и спуштању ваздухоплова?

- А: Бариометар
Б: Барометар
В: Варометар
Г: Вариометар

18. Који је грчки филозоф, по предању, усред бела дана ишао са упаљеним фењером „тражећи човека“?

- А: Платон
Б: Аристотел
В: Диоген
Г: Аристоксен

19. Шта је по народности био Сили Придом, први добитник Нобелове награде за књижевност (1901)?

- А: Норвежанин
Б: Рус
В: Немац
Г: Француз

20. Како се звао велики везир Мехмед-паша Соколовић пре него што је заробљен и с другим дечаџима, као „данак у крви“, одведен у Турску и преведен у ислам?

- А: Бојица
Б: Добрица
В: Милоица
Г: Радоица

К. В.

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

ПОТПИСИ НА МАРС!

Од почетка свемирског доба људи маштају о томе да досегну свемир на ма какав начин. Само мало-бројни изабрани могу да постану космонаути и стварно оду тамо, нешто више људи може да се задовољи тиме да ради у космичком програму и да у васиону оду њихових руку дела, док ми остали...

Инжењери који су радили на сондама „Галилеј“ и „Војаџер“ испотписивали су се на алуминијумским плочама које су стављене у унутрашњост сонди. Њихови потписи отишли су до Јупитера („Галилеј“) и ван Сунчевог система („Војаџер“). За све њих то је било незаборавно.

Са развојем рачунара по-

стало је могуће сместити много података на малом простору, па је Наса отворила овакву могућност широј јавности. Сонда „Касини“, која лети према Сатурну, на DVD диску носи више од 600.000 скенираних потписа које су слали људи из целог света (Интернет адреса: www.jpl.nasa.gov/cassini/MoreInfo/dvd.html). Потом је америчким ученицима омогућено да сонда „Марс Полар Ландер 98“ понесе диск са њиховим именима. Нажалост, ландер који га је носио разбио се на површини Марса тако да је и диск највероватније изгубљен (spacekids.hq.nasa.gov/mars98).

Сличан програм поново је покренут, али овога пута

отворен је за све. И ваше име може да отпутује у васиону ако га укуцате на адресу spacekids.hq.nasa.gov/2003/nameform.cfm. Свако ко то уради добија свој идентификациони број и сопствену потврду о учествовању, па може да је одштампа и сачува. Све прикупљене потписе Наса ће нарезати на диск и ставити га на једно од возила која ће учествовати у мисији „Марс Ровер 2003“.

Обични компакт-дискови не могу да чувају по-

Mars Exploration Rover-2003 Mission

Participation Certificate

Presented to

Milica Mijovic

On February 11, 2002

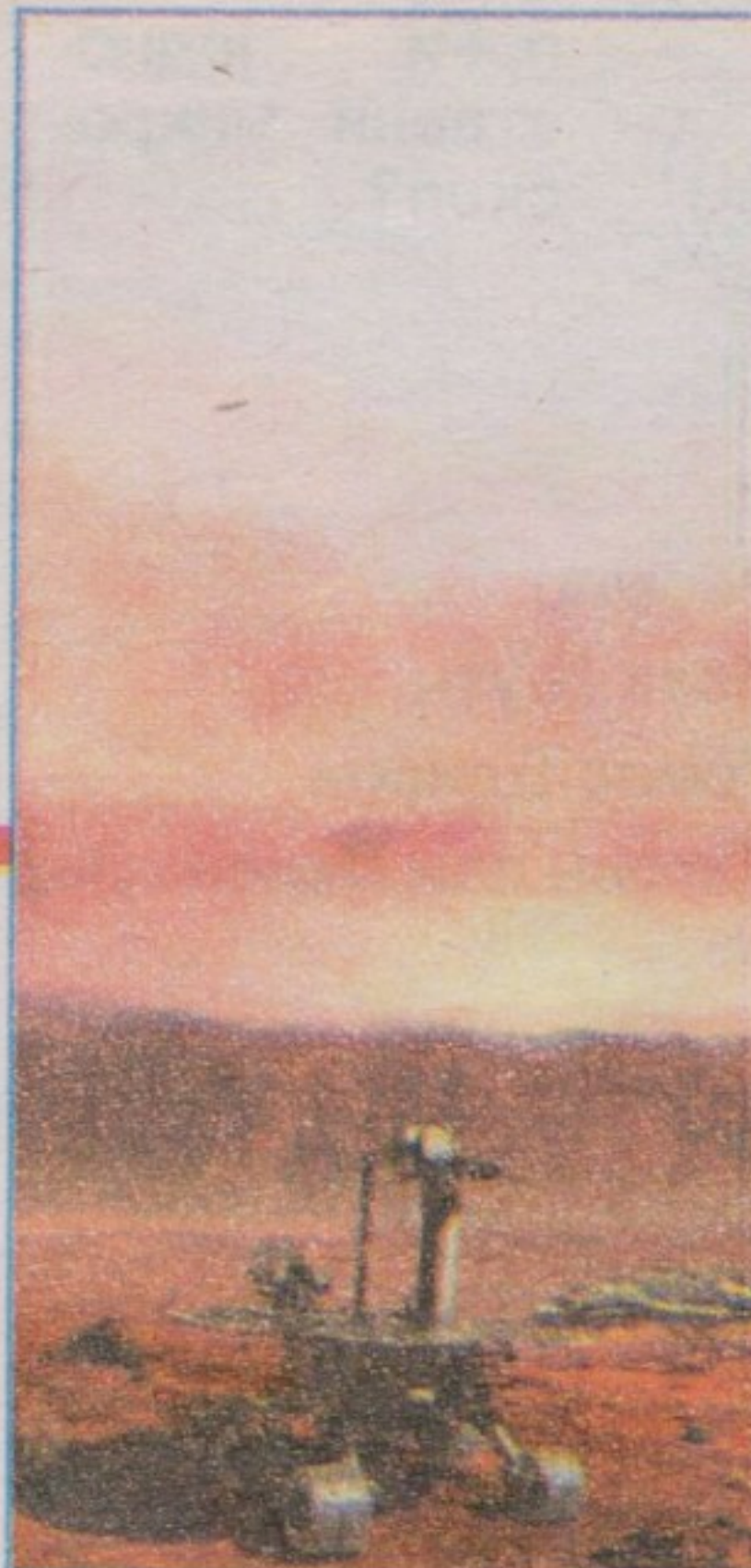
Thank you for joining us on this mission of exploration and discovery. A compact disc bearing your name will be included in one of the next Mars Exploration Rover-2003 missions that will explore the planet's surface in search of geologic evidence of water in Mars' past.

Together, we will journey into space to discover and understand the many wonders of our universe.

Edward J. Weiler

Dr. Edward J. Weiler
Associate Administrator
Office of Space Science

Certificate No. 226283

ВИШЕ ОД ИГРЕ?

Познаници се срећу на улици и, раздрагани што се виде после дужег времена, одушевљење исказују тако што један другог пљесну по задњици. Било би, признаћете, помало необично да се људи тако опходе. Зашто је онда овакво понашање уобичајено међу фудбалерима, кошаркашима, одбојкашима? Е, баш је то занимало и Линду Кнајдингер и остале психологе из њеног тима на Темпл факултету универзитета са Флориде.

– Пљескање по задњици посебан је ритуал међу спортистима, као да тиме желе да нагласе неку међу-

Да ли је пљескање по задњици још један у низу доказа који потврђују Дарвинову теорију да су људи настали од мајмуна?

собну тајну везу – објашњава Линда Кнајдингер. – Овакво понашање својствено је још само мајмунима, посебно шимпанзама. Мужјаци, предводници чопора, лупкањем по гузи охрабрују младунце и тако их терају да се придруже групи.

Истражујући овакво понашање, доктор Кнајдингер и њен тим дошли су до закључка да жене на терену знатно ређе своје одушевљење исказују пљескањем по задњици. А мушкарци ће то чешће радити уколико им тим побеђује или ако утакмицу играју на противничком терену, посебно ван домовине ■

РИБЕ ЗА КРАТКОВИДЕ

Колико је само стрпљења, времена потребно да би свако нашао онај прави, одговарајући оквир за наочаре. И наочаре су модни детаљ, па многи креатори одавно посебну пажњу посвећују изгледу оквира. Чини се да нико до сада ипак није направио наочаре у облику меде, дрвета или рибе... Тога се досетила италијанска оптичарска кућа „Алисон“ лансирајући на модно тржиште „титан“ стакла (одговарајуће диоптрије) до сада невиђених облика и у различитим пастелним нијансама. Модели су, пре свега, намењени младима који носе наочаре: тешко да би се нека бака усудила да за себе изабере наочаре у облику меде. У сваком случају, цена једног рама из колекције „Алисон“ износи између 125 и 150 евра, зависно од диоптрије ■

НА ДОКОВИМА ЧЕЛСИЈА

Некада велика лука на реци Хадсон у Њујорку, у коју су пристајали преокеански бродови, данас је станица љубитеља спорта из целог света.

Између 59. и 62. дока, у срцу Менхетна, на површини од 120.000 квадратних метара изграђен је огроман спортски центар назван „Докови Челсија“ („Chelsea Piers“). Простор је подељен у више целина и нуди посетиоцима да уживају у једној од више спортских дисциплина –

од вожње ролера преко одбојке, кошарке, бокса, пливања, плеса, све до рвања и јоге. Ипак, највеће занимање влада за гимнастичку салу са зидом за пењање високим 15 метара, теретану са савременим справама, алпинистичку дворану и 59. док чији излаз на реку штити мрежа у коју се бацају лопте.

Иако се целодневни боравак у овом спортском центру плаћа 50 долара, у луци је стално гужва и чекање на ред■

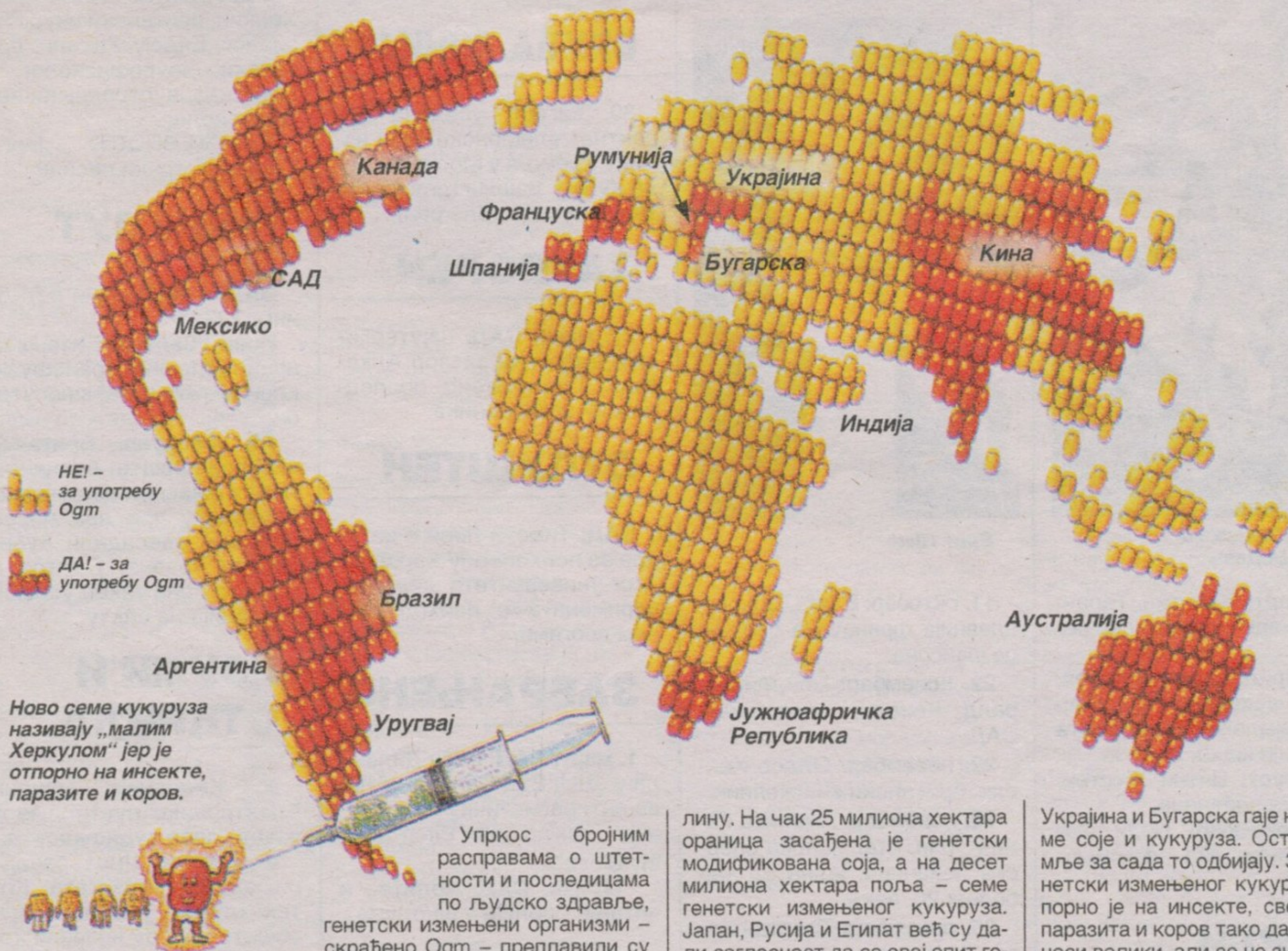

Горе: Спортски центар „Докови Челсија“ испуњава све жеље љубитеља спорта. Једна од занимљивости је бацање лопте у заштитну мрежу на доку. Доле: Стецовита дворана право је уживање за алпинисте

НЕВИДЉИВЕ ГРАНИЦЕ

ЗЛОСЛУТНО СЕМЕ

Упркос бројним расправама о штетности и последицама по људско здравље, генетски измењени организми – скраћено Оgm – преплавили су свет остављајући нас у уверењу да заправо све крупнијим корацима уништавамо природну око-

лину. На чак 25 милиона хектара ораница засађена је генетски модификована соја, а на десет милиона хектара поља – семе генетски измењеног кукуруза. Јапан, Русија и Египат већ су дали сагласност да се овај опит генетског инжењеринга ускоро изведе и код њих. У Европи – Француска, Шпанија, Румунија,

Украјина и Бугарска гаје ново семе соје и кукуруза. Остале земље за сада то одбијају. Зрно генетски измењеног кукуруза отпорно је на инсекте, све врсте паразита и коров тако да су приноси велики, али се не зна колико је плод здрав за јело. Дакле, о заради је реч, а не о здрављу становништва ■

1963.

РОЂЕНИ

17. фебруар: Мајкл Џордан, амерички кошаркашки ас.

Суперкошаркаш
Мајкл Џордан

27. март: Квентин Тарантино, амерички филмски редитељ.

13. април: Гари Каспаров, руски шаховски велемајстор, најмлађи првак света у историји шаха.

9. август: Витни Хјустон, америчка певачица.

19. новембар: Џоди Фостер, америчка филмска глумица.

УМРЛИ

29. јануар: Роберт Ли Фрост, амерички песник.

3. јун: Јован XXIII, римски папа.

двадесет четири

3. јун: Назим Хикмет, турски песник и револуционар.

31. август: Жорж Брак, француски сликар.

11. октобар: Жан Кокто, француски песник, драматург, глумац и редитељ.

Едит Пјаф

11. октобар: Едит Пјаф, најславнија француска певачица шансона.

22. новембар: Џон Фицџералд Кенеди, председник САД.

22. новембар: Олдос Хаксли, британски књижевник.

26. новембар: Амелита Гали-Курчи, италијанска оперска певачица, једна од најбољих 20. века.

25. децембар: Тристан Зара, француски књижевник, један од оснивача групе Дада.

28. децембар: Паул Хиндемит, немачки композитор.

УХАПШЕН

Иран: муслимански верски вођа ајатолах Хомеини због супротстављања плану шаха Резе Пахлавија да се женама да право гласа.

ВРУЋА ЛИНИЈА

30. август: уведена директна телефонска веза између Кремља у Москви и Беле куће у Вашингтону (такозвани црвени телефон).

ЗАТВОРЕН

21. март, САД: најутврђенији амерички затвор Алкатраз. Премештено последњих 27 затвореника.

ОТПУШТЕН

САД: Тимоти Лири с катедре за психологију Харвардског универзитета због експеримената с психоделичним дрогама.

ЗАБРАЊЕНО

1. март, САД: Бобу Дилену да у „Шоу Еда Саливена“ пева антирасистичку композицију „Talking John Birch Society Blues“.

17. јун, САД: молитве и читање Библије у школама.

НОБЕЛОВЕ НАГРАДЕ

МИР: Међународни комитет Црвеног крста у Женеви.

ХЕМИЈА: Карл Циглер, немачки хемичар, и Ђулио Ната, италијански хемичар.

ФИЗИКА: Марија Геперт-Мајер, амерички физичар, и Јуџин Пол Вигнер, амерички физичар.

МЕДИЦИНА: Ален Лојд Хоџкин, британски неурофизиолог, Ендрју Хаксли, британски неурофизиолог, и Џон Еклз, аустралијски неурофизиолог.

КЊИЖЕВНОСТ: Јоргос Сеферис, грчки песник.

ПРВИ ПУТ

САД: први пробни лет „боинга 727“.

Нови Зеланд: извршена прва успешна трансфузија крви детету у мајчиној утроби.

14. фебруар, Британија: хирурзи Опште болнице у Лидсу објавили да су једном болеснику пре два месеца успешно пресадили бубрег умрлог човека. Сматра се да је то прва таква успешна операција на свету.

ИЗУМИ И ОТКРИЋА

● Компанија „Филипс Електроникс“ пустила на тржиште прве аудио-касете.

● Мартин Шмит са америчког Универзитета Колтек открио квазистеларне објекте који су названи квазари.

● На тржишту је средство за смирење валијум.

● Амерички физичар Мари Гел-Ман поставио теорију о изградњи субатомских честица из хипотетичних честица кваркова.

● У САД уведени телефони на којима се бројеви притискају.

● Научници Универзитета у Мичигену уз помоћ ласерских зрака направили холограме.

ОБЈАВЉЕНО

„Група“, роман америчке књижевнице Мери Мекарти.

„Стаклено звоно“, роман америчке књижевнице Силвије Плат.

„Тихо пролеће“ америчког биолога и оснивача еколошког покрета Рејчел Карсон.

„Шпијун који се склонио у заветрину“, роман британског писца Џона Ле Кареа.

ГЛАВНИ ОСКАРИ

Најбоља женска улога: Ен Бенкрофт у филму „Чудотворка“.

Најбоља мушка улога: Грегори Пек у филму „Убити птицу ругалицу“.

Најбоља режија: британски редитељ Дејвид Лин за филм „Лоренс од Арабије“.

Најбољи филм: „Лоренс од Арабије“ британског редитеља Дејвида Лина.

Јосип Броз Тито

ДОЖИВОТНИ ПРЕДСЕДНИК

7. април, Београд: према новом Уставу, Јосип Броз Тито постао дожи-

ПОДНАСТАВНИК
ЗАБАВНИК

15. 3. 2002.

Најновији ноћни клубови названи дискотеке пружају младима много више од уобичајеног играња на подијуму. У дискотекама их очекују разнобојна светла која се пале и гасе, као и заглушујућа музика, понегде и одговарајући програм.

вотни председник Југославије

НОВИ ПРЕДСЕДНИК

16. септембар, Алжир: Бен Бела је први председник Алжира.

НОВИ ПАПА

29. јун, Рим: обављено крунисање новог папе Павла VI.

НЕСТАШНИ ПРИНЦ

17. јун, Лондон: Бакин-гемска палата издала саопштење којим се признаје да је четрнаестогодишњи престолонаследник Чарлс, принц од Велса, купио себи шери бренди у хотелском бару.

ПРВИ ИЗБОРИ

27. мај, Кенија: Џомо Кенијата је на првим општим изборима постао председник владе Кеније.

МУЗИЧКИ ХИТОВИ

1. „She Loves You“, Битлси.
2. „I Want to Hold Your Hand“, Битлси.
3. „The Next Time“/„Bachelor Boy“, Клиф Ричард.
4. „You'll Never Walk Alone“, Џери и Пејсмекерс.

5. „From Me to You“, Битлси.

ФИЛМОВИ

„Клеопатра“ америчког редитеља Џозефа Манкијевича са Елизабет Тејлор, Ричардом Бартоном и Рексом Харисоном.

„Птице“ британског ре-

дитеља Алфреда Хичкока с Типи Хедрен и Родом Тејлором.

„Том Џонс“ британског редитеља Тонија Ричардсона са Албертом Финијем и Сузан Јорк.

„Из Русије с љубављу“ британског редитеља Теренса Јанга са Шоном Конеријем као тајним агентом 007.

„Худ“ америчког редитеља Мартина Рита с Полом Њуменом, Патришом Нил и Мелвином Дагласом.

„8½“ италијанског редитеља Федерика Фелинија с Марчелом Мастројанијем, Клаудијом Кардинале, Анук Еме и Сандром Мило.

„Спортски живот“ британског редитеља Линдзија Андерсона с Ричардом Харисом, Рејчел Робертс и Аленом Баделом.

„Гепард“ италијанског редитеља Лукина Висконтија с Клаудијом Кардинале и Бертом Ланкастером.

Битлси су снимили свој први лонгплеј „Please Please Me“ и неприкосновено владају светском рок сценом

ЗЕМЉОТРЕС РАЗОРИО СКОПЈЕ

26. ЈУЛ

Први од осам ударних таласа снажног земљотреса чији је епицентар у самом Скопљу погодио је уснули град у 5.15 сати ујутро. Погинуло је више од

УБИСТВО ПРЕД ТЕЛЕВИЗИЈСКИМ КАМЕРАМА

Један хитац
у груди

24. НОВЕМБАР, ДАЛАС

Ли Харви Освалд, осумњичен за убиство председника Кенедија, убијен је у подземној гаражи седишта даласке полиције одакле је требало да буде пребачен у Окружни затвор.

Убица је испалио само један хитац пред новинарима и полицајцима који су стајали као опчињени. Освалд се срушио напред, испустио пригушени крик и издахнуо. Умро је не

признавши ниједном да је убио Кенедија. Док су га вукли према вратима, полицајци су се бацили на његовог убицу који није пружао отпор. Идентификован је Џек Рубинштајн, звани Руби, власник стриптиз клуба у Даласу. Он је изјавио: „Учинио сам то због Џеки Кенеди!“ Руби је имао подебљи полицијски досије, па је необјашњиво како је могао да се нађе у седишту полиције у тако осетљивом тренутку■

УБИЈЕН ЏОН КЕНЕДИ

22. НОВЕМБАР, ДАЛАС

Свет као да је за тренутак застао када је објављено да је млади, харизматични председник САД Џон Фицџералд Кенеди убијен у атентату. Кенеди је погођен у главу док се у отвореној лимузини у колони аутомобила полако возио кроз Далас на својој кампањи за следеће изборе. У њега је испалиено више хитаца, али се нису чули од масе света која га је бурно поздрављала. Четрдесетшестогодишњи пред-

седник изненада је клонуо у тренутку када се његова супруга окретала према њему.

Очевици атентата изјавили су да је неко увукао цев пушке с прозора зграде која гледа на Дили Плазу куда се кретала свечана поворка. Полиција је нешто касније ухапсила двадесетчетворогодишњег Лија Харвија Освалда, председника прокастровског комитета Ферплеј за Кубу.

Освалд, бивши амерички маринач, отишао је 1959. године у Совјетски Савез из кога се вратио прошле године са супругом Рускињом и бебом. Полиција га је прогласила првим осумњиченим за атентат на председника што је он одлучно побио ■

Џон Фицџералд Кенеди и Жаклина Кенеди пред почетак вожње кроз Далас

хиљаду особа, а за више од пет стотина верује се да је затрпано у рушевинама. Град је разорен и половина његових становника остала је без крова над главом. Шведска и САД авионима допремају помоћ: храну и материјал за шаторе који се подижу на пољима изван града■

Бескућници у Скопљу

ВЕЛИКА ПЉАЧКА ВОЗА

8. АВГУСТ, ЕНГЛЕСКА

Истовар џакова с поштом из опљачканог воза

У најдрскијем злочину у историји Велике Британије добро организована банда отела је воз, из њега изнела око два милиона фунти стерлинга и ишчезла. Пљачку је извело најмање петнаест наоружаних и маскираних људи, али је полиција одмах посумњала да су имали помагача „изнутра“.

На месту пљачке нађена је смеђа рукавица којом је покривен зелени сигнал као и четири батеријске лампе које су послужиле да црвени сигнал за заустављање изгледа као упаљен. За заседу и напад изабрана је отворена пруга код Чедингтона у грофовији Бакингемшир.

Пљачка је планирана у секунду тачно. У 3.10 ујутро, када се воз зауставио, локомотива и два предња вагона откачени су и машиновођи је наређено да их одвезе око 800 метара даље где је чекао камион. Када је воз поново стао, пљачкаши су се пробиле унутра, савладали особље и у року од двадесет минута убацили у камион 120 поштанских врећа пуних пара. Узбуну су пола сата касније подигли претучени машиновођа Џек Милс и његов ложач Дејвид Витби коме су руке биле везане лисицама ■

ПРВА ЖЕНА У СВЕМИРУ

16. ЈУН, СССР

Совјетски Савез стекао је још једну предност у свемирској трци када је прва жена, поручник Валентина Терјешкова, избачена у орбиту наше планете у ракети „Восток 5“. Терјешкова има двадесет шест година и аматерски се бавила падобранством. С њом је разговарао и совјетски лидер Никита Хрушчов, изразио јој свој „очински понос“, назвао је

Валентина Терјешкова

„Ваља“ и обећао јој топао дочек чим се врати на Земљу■

Користи од чоколаде

ГРИЗЕМ И УЖИВАМ

Побољшава памћење,
поправља расположење,
продужава људски век...
То су само неке од предности
утврђених најновијим
истраживањима слатког
задовољства у „злату“

Листа је била подугачка. Веровало се да чоколада лечи готово стотину различитих болести, од костобоље до грознице, да отклања стомачне тегобе, да благотворно делује ако сте малаксали, и да побољшава апетит и памћење. Од 16. века, када су Европљани сазнали за чоколаду, па све до почетка 20. столећа ова посластица сматрала се за изузетно лековиту. Онда су лекари окренули нови лист и чоколаду ставили на црну листу хране коју треба избегавати.

Шта је истина?

Без гриже савести

Полако су се јављали све одлучнији гласови о томе да чоколада баш и није толико штетна по здравље колико се мислило. Научници Медицинског центра универзитета у Даласу дошли су до закључка да црна чоколада, која од масноћа има само какао бутер биљног порекла, нимало не шкоди здрављу, напротив. Као и црно вино, тако и црна чоколада има одређене састојке који поспешују антиоксидантске токове у организму, односно спречавају стварање штетних наслага на зидовима крвних судова. На тај начин смањује се ризик од срчаног удара и такозваног шлога.

Млечна и све остале чоколаде справљене с додатком бутера који није биљног порекла и у које се додаје шећер и даље остају на листи намирница које треба избегавати. Али, зато они који имају сувише килограма у црној чоколади могу да уживају без имало гриже савести.

Осим деце којој се углавном дозвољава да, док су мала („и ништа не знају“), уживају у чоколади, сви остали чоколаду једу или кришом или са осећањем да чине нешто недопустиво по своје здравље.

Уништићеш зубе, уобичајена је опомена коју родитељи упућују деци склоној да сваки час посежу за чоколадом. Да ли заиста толико страдају десни и зубна глеђ на коју се, наводно, чоколада лепи и прави дар-мар у устима?

Уколико једете праву чоколаду, без икаквих састојака који наводно побољшавају укус ионако слатке посластице, знајте да је то намирница која, ако баш и није корисна, неће нашкодити вашим деснима. Јер, на нормалној телесној температури чоколада се врло брзо топи у организму и не остаје залепљена за зубе и десни.

Још нешто. Најновија испитивања у три америчка центра, од којих је најпознатији Национални институт за стоматолошка истраживања, доказују да масноћа садржана у чоколади чак спречава стварање каријеса и повољно утиче на заштиту зуба.

Јести или не јести?

Флавониди, састојци који имају антиоксидационо својство, налазе се, осим у чоколади, и у чају, црном вину и одређеном воћу и поврћу. Наравно, да је боље јести што више сировог воћа и поврћа, али не треба стрепети ни кад се узму две-три коцкице чоколаде. Штавише, ова посластица, упркос увреженом веровању, није погубна ни за ваше лице. И то су показала недавна истраживања.

Чоколада може да помогне и људима који пате од јаких главобоља – пацијенти који су навели да често једу чоколаду знатно ређе имају јаке болове.

А да ли чоколада ствара зависност? Тиме се позабавила група научника са Института за неурологију у Сан Дијегу и дала одречан одговор. Откуд уопште мишљење да је тешко одрећи се ове посластице?

Научници са Института за неурологију издвојили су из чоколаде анандамид, исти онај састојак што се ствара и у мозгу а поспешује рад рецептора који изазивају стање еуфорије и доброг расположења. Зато није необично, кажу они, што је врло слично, додуше у знатно блажем облику, јести чоколаду или узимати марихуану.

Чоколада садржи и друге састојке који изазивају добро расположење. Пре свега фенилетиламин, стимуланс садржан у лакшим наркотицима као што је амфетамин. А зна се да амфетамин узимају особе склоне мрачним стањима и честом нерасположењу. Фенилетиламин се иначе ствара у мозгу када се човек заљуби или кад је изузетно добро расположен.

Ако чоколада не ствара зависност, не утиче лоше на тен, не поспешује каријес, продужава живот јер смањује ризик од инфаркта и шлога, зашто је онда лекари не препоручују својим пацијентима? Зато што је боље јести поврће или воће него чоколаду, нарочито због тога што тржиште углавном нуди свакакве врсте ове посластице, најмање чоколаду која се прави од квалитетног плода какаа, без штетних додатака■

В. С.

НЕОБИЧНИ
СУДСКИ
ПРОЦЕСИ

У средњовековној Француској ово је био уобичајен приказ. Свиња, обучена у људско одело и везана за точак, изведена је на трг да би издржала казну – јавно шибање. Свиње које су се слободно кретале улицама често су знале да ураде неко (зло)дело због кога су завршавале на суду.

ПАЦОВСКИ УСЛОВИ

Муве на које је бачена анатема, пчеле осуђене на смрт, кртице и термити којима је пружена још једна прилика... Све се то некад догађало јер није било неуобичајено да људи туже и животиње

У Швајцарској је 1906. године одржано суђење које се памти као вероватно последње те врсте у Европи. У дворани су се појавила два брата са псом, прочитана им је пресуда у којој се све троје терете за убиство с предумишљајем и после вишедневног исцрпљујућег суђења донета је одлука: браћа су осуђена на доживотну робију, а пас на смрт вешањем.

Муве светог Бернарда

Некада је било сасвим уобичајено да се животи-
двадесет осам

њама суди једнако као и људима. Један од првих таквих процеса забележен је 864. године у Риму. Пошто је рој пчела напао једног сељака надомак града, судија је донео пресуду по којој се пчеле, проглашене кривим, осуђују на смрт.

Свети Бернард из Клервоа (1091–1153) држао је проповед у једној цркви у Француској кад су муве у ројевима почеле да лете ометајући и вернике и светог Бернарда који је сваки час прекидао мису не би ли растерао досадне инсекте. У једном тренутку

овај познати француски теолог и филозоф толико се разбеснео да је на присутне муве бацио анатему и сместа их изопштио из цркве.

Наредног дана у цркви је било много више мува, толико да верници нису могли очи да отворе. Инсекти су вероватно због јаког мраза уточиште потражили у цркви, а не као што су окупљени верници препричавали – да су били огорчени што је свети Бернард избацио њихове сроднице из црквене заједнице, па су пристизали у све већим ројевима.

У судници у француском граду Дижону 1639. године пред судско веће изведен је коњ оптужен за то што је јачаха збацио с леђа и изазвао његову смрт. Пресуда је донета без претходне одбране и коњ је осуђен на смрт.

Нису све животиње биле овако обесправљене и незаштићене. И оне су имале своје браниоце. Француски адвокат Бартоломе Шасене, на пример, славу је стекао бранећи четвороношце. Још се памти суђење одржано 1521. године у Нормандији кад су пацови уништили летину неколико сељана. Бартоломе је одбио да започне одбрану под изговором да не може да изнесе аргументе одбране без својих клијената, а они се нису појавили у судници.

Судија није имао куд. Одложио је суђење и Шасеновим клијентима упутио нови позив. Ни на наредном рочишту тужени се нису појавили. Бартоломе Шасене имао је нови захтев: пацови ће сигурно доћи под једним условом. Сви који имају мачке, а куће им се налазе на путу ка судници, морају да потврде да ће њихове мачке тог дана остати затворене у кући. Судија је одбио овај захтев и распустио суд.

Судије су знале да покажу и велику милост и разумевање за животиње. У италијанском градићу Стелвио 1519. године кртице су оптужене због тога

ПОДПИСНИК
ЗАБАВНИК

15. 3. 2002.

што су толико изровале земљу да су потпуно уништиле житарице. Пошто се нису појавиле на суду да „се покају и кажу нешто у своју одбрану“, судија је донео пресуду да се протерају. Уз једну олакшицу: дао им је рок од четрнаест дана да напусте град, али је поштедео младе и дозволио им да остану и поправе се.

Термити напред, монаси стој!

Суђење медведима који су 1499. године упали у неколико немачких села и направили пустош усмртивши неколико сељака одлагано је недељама. Неименовани адвокат успео је да убеди судију да и медведи, иако, како је рекао, наизглед бесловесне животиње, имају право на савет медведа старешина.

Године 1659. пред суд је требало да изађу и гусенице, али пошто се на суђењу одржаном надомак Риминија нису појавиле, судија је наредио да се судска одлука, написана у неколико примерака, окачи на дрвеће на коме је могло да буде највише гусеница. А шта им је наређено? Да престану да уништавају биљке од животне важности за становнике села.

Педесетак година касније у бразилском граду Маранжао вођен је сличан судски процес. Монаси су се пожалили суду да им термити уништавају не само летину, него и намештај у самостану. Адвокат је здушно бранио термите објаснивши да место на ком је подигнут самостан већ вековима природно припада овим инсектима. Судија није имао куд, те је донео пресуду која је требало да се прочита наглас, и то у природи. Термити су замољени да буду што обазривији према имовини монаха, а монасима је наређено да не уништавају термите, већ да воде рачуна да се с њима што мање сусрећу.

И најзад: у Либији је 1974. године пас осуђен на месец дана затвора зато што је ујео човека. Тридесет дана живео је у тамници само на хлебу и води, а онда пуштен на слободу ■

В. С.

Шах се у Србији играо од друге половине 19. века. О томе има много расутих података који показују да је место окупљања љубитеља шаха била кафана, а да су прве шаховске гарнитуре дошле из иностранства. У Ваљевоу, на пример, шах се играо у кафанама „Златибор“, „Гранд“ и „Касино“.

Књижевник и путописац Љубомир Ненадовић (1826–1895), син проте Матеје Ненадовића, први је донео шах у Ваљево, и то из Немачке, око 1880. године. Пре тога играо га је путујући Европом, па се 1851. године за шаховском таблом сусрео у Напуљу са владиком и господаром Црне Горе Петром Петровићем Његошем.

У Ваљевоу је остало запамћено да је Љубомир Ненадовић, чика Љуба, често ишао Ваљевом носећи шаховску гарнитуру испод леве руке. С њим у друштву често је био наставник немачког језика Ахило Калман, син београдског лекара др Калмана, који је био познат по свом проналаску „Калмановим капљицама“. Ахила Калмана ђаци су упамтили по благодати, никада их није тукао. Био је питомице нарави, увек спреман на шалу и на опрост неког њиховог несташлука.

Свака партија дукат

Наставник Калман играо је шах са чика-Љубом у ваљевским кафанама или кућама у којима се окупљало друштво на „чашицу“ разговора, доброг вина и коју партију шаха. У то време у Ваљевоу није било много шахиста, па је чика Љуба желео да искористи боравак познатог београдског шахисте Владислава Вулићевића, професора из Београда, иначе француског ђака, да уприличи меч са Ахилом Калманом. То је било пре Калмановог премештаја у Смедерево, негде 1883. године, у некој од ваљевских кафана.

Пошто је већ био у годинама, Љуба Ненадовић волео је да посматра игру, а Калман, тада сигурно најјачи шахиста у Ваљевоу, окушао је, уз оп-

Љубомир Ненадовић, Петар Петровић Његош и многи наши великани волели су и играли шах. Али, траг у нашој шаховској повести оставили су и мање познати људи. Ово је прича о Ахилу Калману, једном од таквих

кладу, снагу са незваничним прваком Србије професором Вулићевићем. Опклада је била: свака партија дукат. За сваку победу чика Љуба је

Љубомир Ненадовић

имао да исплати Калману дукат, а у случају пораза дукат је припадао чика – Љуби. И шта се десило? Вулићевић, очито јачи шахиста, добијао је партију за партијом, а чика Љуба је ређао дукате. На крају се испоставило да је све партије добио гост, професор Вулићевић.

Поноћ је одавно прошла када су се шахисти разишли. Сви су се питали шта ће чика Љуба урадити с дукатима. На то питање није морало дуго да се чека. Сутрадан је Ваљевом прострујала вест: добијени дукати предати су ваљевској општини као Калманов прилог у корист сиромашне деце.

У смедеревској „Слози“

Према сачуваним подацима, Ахило Калман је, пре доласка у Ваљево 1879. године, био учитељ телесног ве-

жбања у Крагујевцу. Затим прелази у Ваљево, а у Смедеревоу се нашао по решењу министра просвете и црквених послова 1884. године као предавач немачког језика у гимназији.

У записима из тог времена види се да је име Ахила Калмана забележено међу именима професора 1890. године, а наредне, 1891, замењивао је на дужности директора. Извесно време школске 1909/1910. године, по одлуци министра просвете и црквених послова П. бр. 484 од 16. јануара 1909. године, постављен је за хонорарног наставника Приватне женске средње школе у Смедеревоу.

Одмах по доласку у Смедерево он је нашао своје место за шаховским столовима у угледној кафани „Слога“ у центру града где се окупљало неколико тада познатих месних шахиста. Његов стални партнер био је учитељ Јова Анђелковић, затим Мика Милијевић, познат по дугој бради и црном, елегантном оделу у коме се појављивао у друштву. Ту је био и доктор медицине Павле – Паја Радојковић чији је отац Милан Радојковић, звани Шпица, био власник кафане „Слога“. Шаховском друштву припадао је и окружни начелник Ђурица Ђорђевић (чији је син био Бранко Ђорђевић, глумац познат из популарних серија Радивоја – Лоле Ђукића), као и инжењер грађевине Милија Нинић, родом из Сремских Карловаца.

Шаховске партије играле су се у „Слози“ све док трубе нису огласиле Први светски рат. Тада се угасила и та кафана и живот Ахила Калмана који је преминуо у Смедеревоу 17. новембра 1918. године, месец дана пошто је град ослобођен аустроугарске окупације ■

Славко В. Домазет

Беламес де ла Мораледа мало је планинско место у Андалузији, најјужнијој шпанској покрајини. Незаобилазна је тачка на маршрутама туриста, али чак и они који бораве на Кости дел Сол радо посећују ово месташце како би видели једно од чуда данашњице: тајанствене ликове који се појављују и нестају на поду куће познате у околини као Кућа лица.

Прво појављивање

Данас ова кућа припада удовици Марији Гомес Переира која је у Беламес стигла као невеста Хуана Переиरे Санчеса, земљорадника и овчара. Једног јутра у августу 1971. године Хуанова жена сишла је у кухињу где је на бетонском поду, на коме до тада није било ничега, угледала скицу људског

лица. Била је изненађена овим открићем које је, како је недеља одмицала, постајало све видљивије и добијало више детаља.

Прича о подном цртежу у кухињи куће Переира одмах се прочула у месту и убрзо су пристигли знатижељни посетиоци. Цела породица била је узнемирена. То лице које се ненадано појавило на поду променило им је живот и ни најмање нису уживали у неочекивано пробуженој пажњи коју је оно изазвало. Желећи да све то прекине, Маријин и Хуанов син Мигел узео је маљ и њиме почео да удара у бетонски под на коме се шест дана раније појавила слика, а онда

га залио новим слојем бетона.

Нада да ће поново наћи свој мир нестала је када се ново лице појавило на потпуно истом месту, само недељу дана касније. У почетку су се виделе само очи, затим се појавио нос, онда уста и брада и – слика на поду убрзо се претворила у портрет непознатог старог човека.

Вест о новом необичном појављивању лица на поду куће Хуана Переиरे Санчеса изазвала је велико узбуђење. Овога пута позвали су и полицију да обузда гомилу која се сјатила око куће с намером да види слику, а ускоро су и локалне власти одлучиле да погледају о чему се ради. Издата је наредба да се део бетона на коме је било лице извади

ИЗ

из пода и пошаље стручњацима на испитивање. Међутим, научници нису могли да нађу ништа што би им помогло да открију како је слика настала. Потом је портрет враћен породици Переира која га је сместила на зид изнад камина.

Старо гробље

За то време радник који је био послат да из пода извади део бетона с необичним ликом испричао је причу о језивом открићу: око три метра испод пода он је нашао

Дотад непознато месташце на југу Шпаније нашло се пре тридесетак година у средишту пажње: у њему се појавило, и још траје, једно од чуда данашњице

закопане људске кости. Староседеоци тог краја присетили су се приче како је цела улица у насељу изграђена на месту некадашњег гробља. Ипак, никада се ниједан лик није појавио на поду неке друге куће у крају. Зашто је под у кући по-

деља могла да живи у миру. А онда је треће лице почело да се исцртава. Мигел је још једном изгубио стрпљење и четири дана касније уништио га је. Био је то узалудан труд. Убрзо пошто је под заливен свежим бетоном појавило

мес наставила је да живи у истој кући у којој су се лица на поду појављивала и нестајала. Нека су се задржавала по шест и више месеци, друга су се уобличавала и нестајала у истом дану. Марија је убрзо увидела да се чак ни најжу-

шта се дешава испод њега на поду. Осим тога, покривач је био орошен влагом која се скупљала испод њега, па су га склонили.

Друга група истраживача стигла је с низом упутстава везаних за супстанце које би могле

БЕЛА МЕСА

Посматрачи су тврдили да су својим очима гледали како слике настају саме од себе

родице Переира био изузетак?

У међувремену је под још једанпут извађен и поново бетониран, па је породица неколико не-

се још једно лице, овог пута женско, а петнаестак мањих сличица изненада је почело да се уобличава свуда по поду. Иако јој је муж у то време умро, Марија Го-

стријим рибањем слике са пода не могу уклонити, али и вађење слике из пода као да замрзава њено стварање. Црте лица престају да се појављују и мењају што се иначе непрестано догађа док је слика у поду.

У потрази за објашњењем

Годинама су се истраживачи смењивали у разгледању подова у кући. Од самог почетка већина је мислила да је у питању превара, да неко вероватно остаје сакривен у кухињи и кришом црта ликове. Група истраживача одлучила је да по сваку цену открије превару. Запечатали су улаз у кухињу и покрили под, од зида до зида, чистим пластичним прекривачем. Онда су поставили камере које су снимале све што се дешава у кухињи, а требало је и да им омогуће да виде настајање нових лица.

Нажалост, овај опит није успео. Прво, није било довољно светла да се види шта је све на снимцима. Рефлектори су били укључени, али је одблесак светла о пластични прекривач онемогућио да се види

да се користе за стварање загонетних лица, почев од мешавине чађи и сирћета за стварање и уклањање мрља. Чак су и научници отишли далеко у истраживању настајања овог новог светског чуда, али нико никада није ухваћен како црта по поду.

У два случаја посматрачи су тврдили да су гледали како слике настају саме од себе. Један је био доктор и имао је код себе фото-апарат јер је намеравао да сними кухињски под кад је изненада приметио мали сиви облачак који се на њему појавио. Када је нестао, могли су да се виде нови детаљи на лицу подне слике. И у другом случају неколико људи је тврдило да је видело то исто.

У међувремену, док стручњаци расправљају, нове слике настављају да се појављују. Тачно је три деценије откако је Марија Гомес Переира први пут видела да се њен кухињски под претворио у галерију, а лица духова Беламеса још нису објашњена на прихватљив начин ■

Снежана Ђукановић

— тридесет један

ЗВЕЗДА

Број црних поља означен је на крају описа у загради.

ВОДОРАВНО:

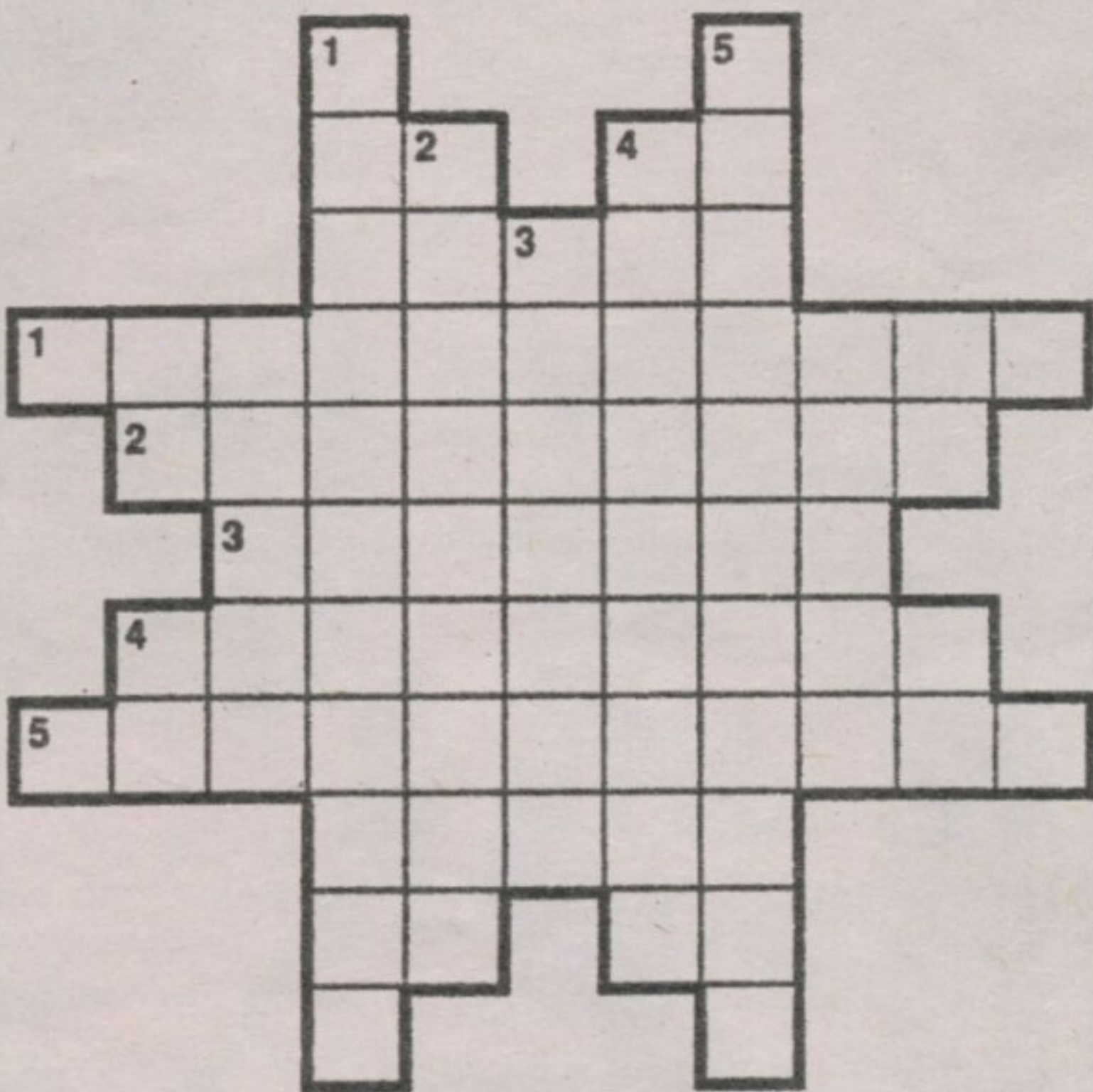
1. Имати стрпљења, помирити се с нечим неугодним (0), 2. Хиљаду килограма - Град у Холандији, познат по сиру (1), 3. Иницијали глумице Михић - Делови кошуље (1), 4. Велики хришћански празник, Ускрс - Иницијали глумице Тејлор (1), 5. Становник области око Северног пола - Троцифрен број (1), 6. Ознака за неутрон - Њискати - Ознака за волт (2), 7. Срам - Град у Сибиру (1), 8. Разлог - Прост број (1), 9. Бирати, одабирати (0), 10. Ознака за литар - Соли танинске киселине (2), 11. Скидати браду (0), 12. Електронска индустрија (скр.) - Мађија, проклетство - Ознака за радијус (2), 13. Место код Лучана - Ступити унутра (1), 14. Врста ситне рибе (мн.) - Име физичара Њутна (1) ■

УСПРАВНО: 1. Име и презиме америчког реди-

теља са слике (0), 2. Име немачког писца Ма-на - Талог кафе - Ровати (2), 3. Рачун (скр.) - Сакривати, крити - Земљишна мера (2), 4. Филм реди-теља са слике (0), 5. Ознака за електрон - Да-тула - Наш новац (мн.) (3), 6. Име стрипског ју-нака Вилера - Симбол тантала - Име бившег ко-шаркаша Тврдића - Оз-нака за исток (3), 7. Име глумице Лупино - Симпа-тични живац, ганглион (1), 8. Поука, препорука - Шпански фудбалски клуб - 23. и 1. слово азбу-ке (2), 9. Приказивати емисију - Име гитаристе Клептона (1) ■

БЕЛА УКРШТЕНИЦА

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									

БО, БОБ, ВЉА, ДЕ, ДИ, Е, ЈАЦ, О, РА, СЕ, СКИ, СКОП, СТЕН, ТО, ТО, ТО, ТРЕ, ТУР, ШЊА.

ВОДОРАВНО И УСПРАВНО: 1. Дрво са сли-ке, 2. Старогрчки географ који је први израчу-нао обим Земље, 3. Апарат за преглед ушију, 4. Медоносна биљка, врста боба, 5. Такмичар у једној атлетској дисциплини ■

На слици је листопадно дрво високо око 20 m, са широком купастом крошњом. Листови су елиптични, зашиљени на врху а округла-сти при основи. Цветови бели у штитасти-м цвастима са по 2-6 цветова. Цвета од априла до маја ■

ПОМИЦАЉКА

Називе животиња помакните лево-десно како бисте у две уза-
стојне усправне колоне добили
називе још два представника фа-
уне.

ЛАСТАВИЦА
ВИДРА
ИГУАНА
КОРЊАЧА
ШАРАН

НАСТАВИТЕ НИЗ!

ЖРВАЊ
ЧВРСТИНА
ТОПЛОТА
КИКИРИКИ

Која од следећих речи, по не-
ком правилу, наставља горњи
низ:

КУКУРУЗ, АУТОМОБИЛ, НА-
СТАВНИК, ИНСПЕКТОР.

МЕЊАЉКА

Свакој речи промените по једно
слово како бисте добили називе
главних градова пет држава. Још
два главна града добићете ако
прочитате слова која сте избаци-
ли и слова која сте додали.

КАЛИН
БАКА
БЕРБ
РУМ
ЛАНА

БРОЈЕВИ

8 5 9 10 15 ?

Који број наставља низ?

СПОЈИТЕ ПАР!

Повежите имена и презимена балерина!

1. Ана	а. Пилипенко
2. Маја	б. Данкан
3. Светлана	в. Атаљанц
4. Исидора	г. Костић
5. Иванка	д. Плисецкаја
6. Ашхен	ђ. Павлова
7. Душанка	е. Карсавина
8. Тамара	ж. Берјозова
9. Лидија	з. Сифниос
10. Вера	и. Лукатели

Решења
на страни 49

Радио
ПОЛИТИКА

(У сарадњи са IPS-ом и Round Records-ом)

Бр. 37/10

ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА
(9-16.3.2002.)

- 1.(12) ♣ THE DANDY WARHOLS
– Get Off (2)
2. (5) ♣ NICKELBACK
– How You Remind Me (3)
3. (6) ♣ KYLIE MINOGUE – In Your Eyes (4)
4. (1) ♣ ALANIS MORISSETTE
– Hands Clean (4)
5. (3) ♣ THE CRANBERRIES
– Time Is Ticking Out (4)
6. (4) ♣ LENNY KRAVITZ
– Stillness Of My Heart (5)
7. (–) ♣ MICK JAGGER
– Visions Of Paradise (1)
- 8.(11) ♣ THE CALLING
– Wherever You Will Go (3)
9. (2) ♣ ALIEN ANT FARM – Movies (6)
- 10.(16) ♣ AEROSMITH – Sunshine (2)
- 11.(–) ♣ HEATHER NOVA
– Virus Of The Mind (1)
- 12.(14) ♣ STAIN'D – For You (3)
- 13.(19) ♣ JAMIROQUAI – Love Foolosophy(2)
14. (7) ♣ STEREOHONICS
– Handbags And Gladbags (5)
- 15.(15) ♣ STEREO MC'S – Running (4)
- 16.(–) ♣ PUDDLE OF MUDD – Blurry (1)
- 17.(18) ♣ GORILLAZ
– Tomorrow Comes Today (3)
18. (8) ♣ LINKIN PARK – In The End (8)
19. (9) ♣ NATALIE IMBRUGLIA
– Wrong Impression (6)
- 20.(10) ♣ GARBAGE – Cherry Lips (7)
- 21.(–) ♣ A – Nothing (1)
- 22.(13) ♣ FATBOY SLIM – Retox (7)
- 23.(17) ♣ AFROMAN – Crazy Rap (5)
- 23.(21) ♣ SHAKIRA – Whenever Wherever (2)

Испали:

- ASH – There's A Star (8)
IAN BROWN – Whispers (6)
TRAIN – Something More (5)
THE CHEMICAL BROTHERS – Star Guitar (6)

ЛИСТА СИНГЛОВА ДОМАЋИХ

1. (1) ♣ EYESBURN – Foundation (3)
2. (3) ♣ Ђ. ДАВИД & FUZZBOX – Јутро (5)
3. (2) ♣ DOGHOUSE – Lil' Anne (7)
4. (5) ♣ БАЈАГА И ИНСТРУКТОРИ – Ала (3)
5. (4) ♣ БГ СИНДИКАТ
– Долази синдикат (6)
6. (6) ♣ КРИСТАЛИ – Мењам се (7)
7. (–) ♣ ДЕЈАН ЦУКИЋ – Слатка Ива (1)

Испали:

- LOVE HUNTERS – NS Made (3)
Листе уређују и воде:
Давид Вартабедијан, Зорица Бајић
и Ах-Неша

Мини топ-листе на 105,2 и 91,5 MHz
сваког дана од 18.30 до 19.00
(live, независна, рок, гар,
алтерготик, reggae, ретро)

НАПИСАО
БОРЋЕ МИЛОСАВЉЕВИЌ
НАЦРТАО
МИЛАН ЈОВАНОВИЌ

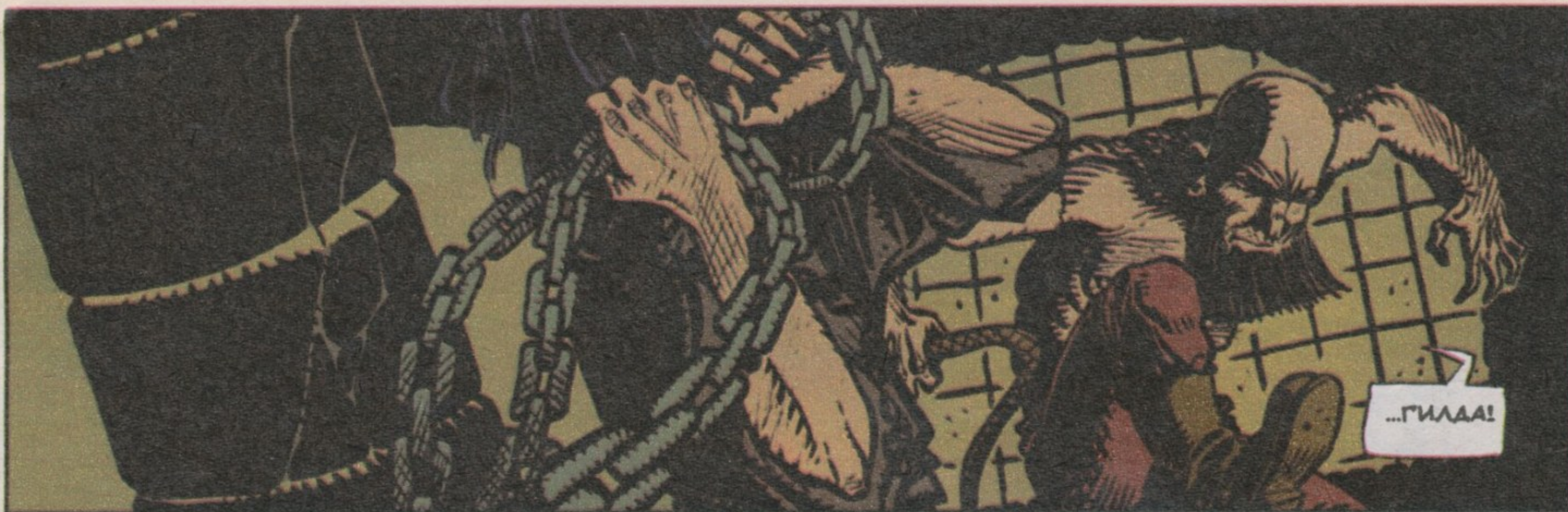

26

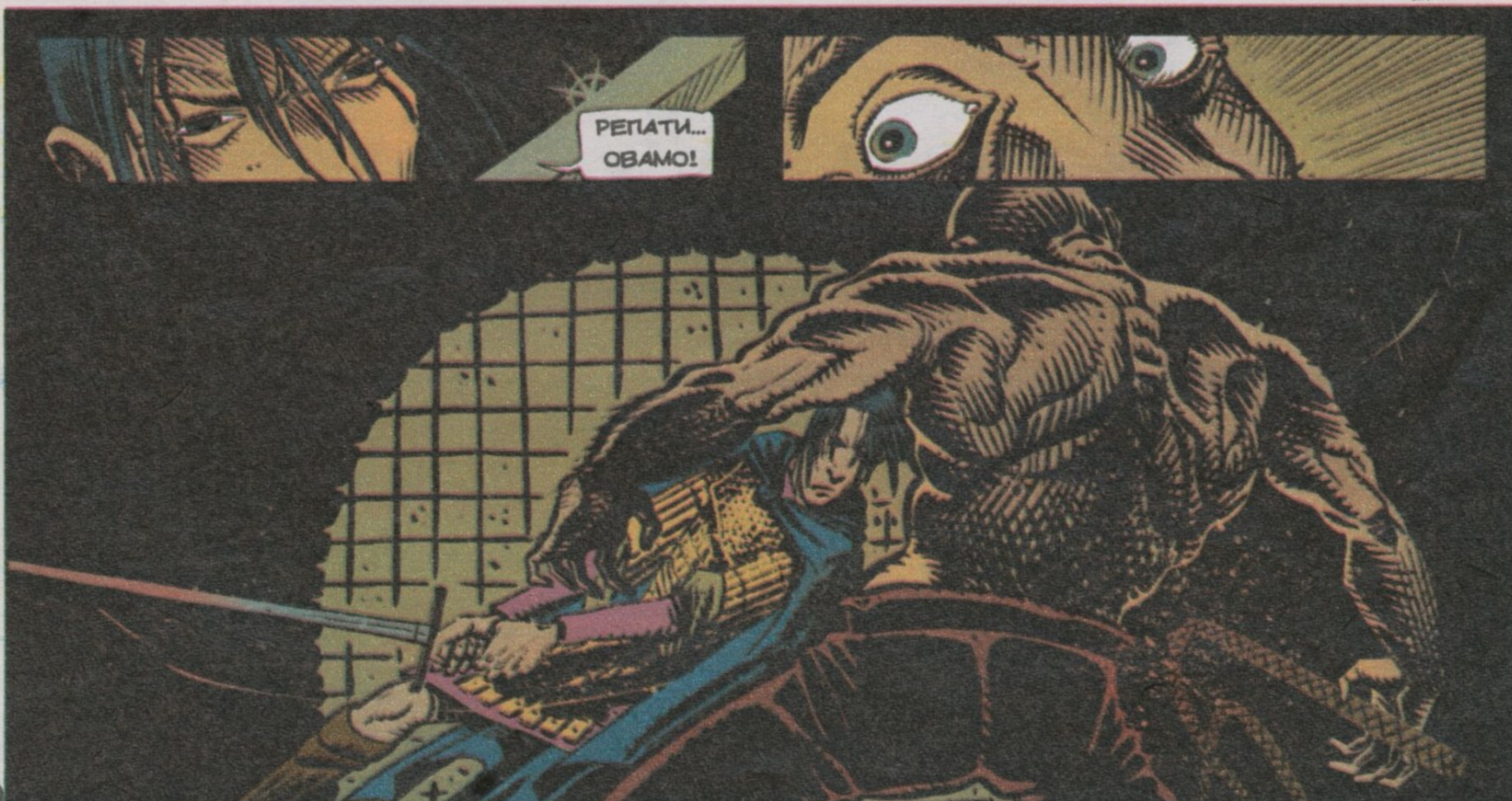

ЗАР СТЕ
ЗАБОРАВИЛИ?
ИМА НАС
МНОГО
И ЗОВЕМО СЕ...

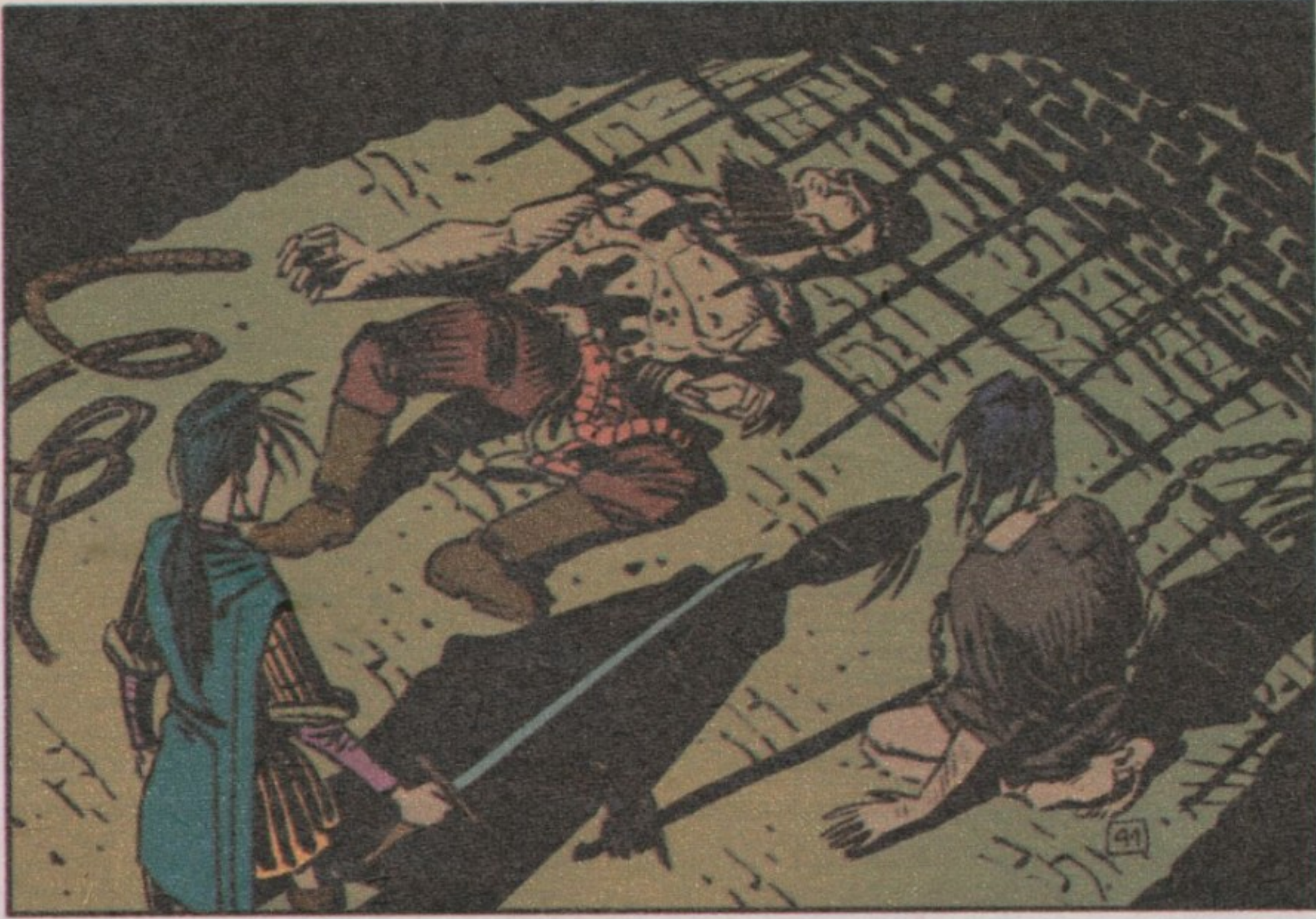
2

27

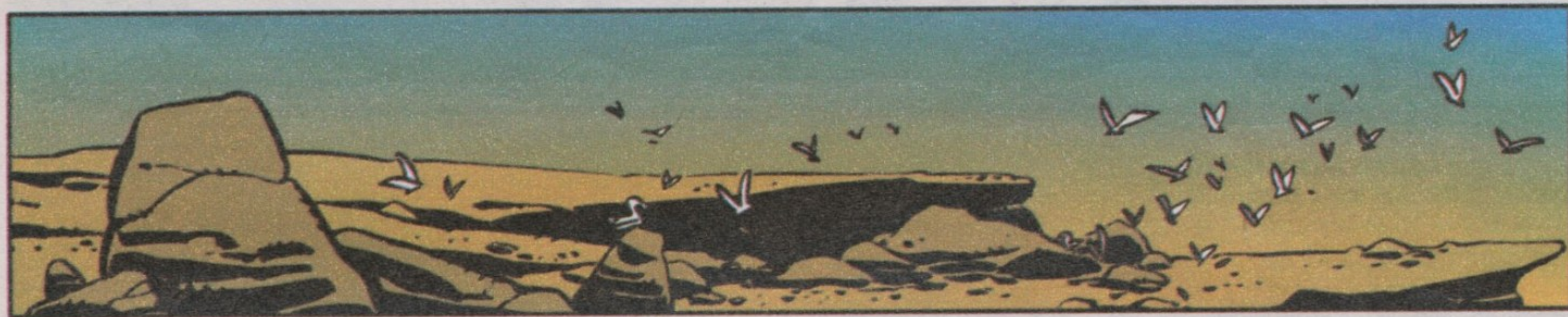
3

БИЛА ЈЕ ТО
ИЗГУБЉЕНА
ДУША - ЛУДИ
ЗА ЊОМ НЕКЕ
ЖАЛИТИ...

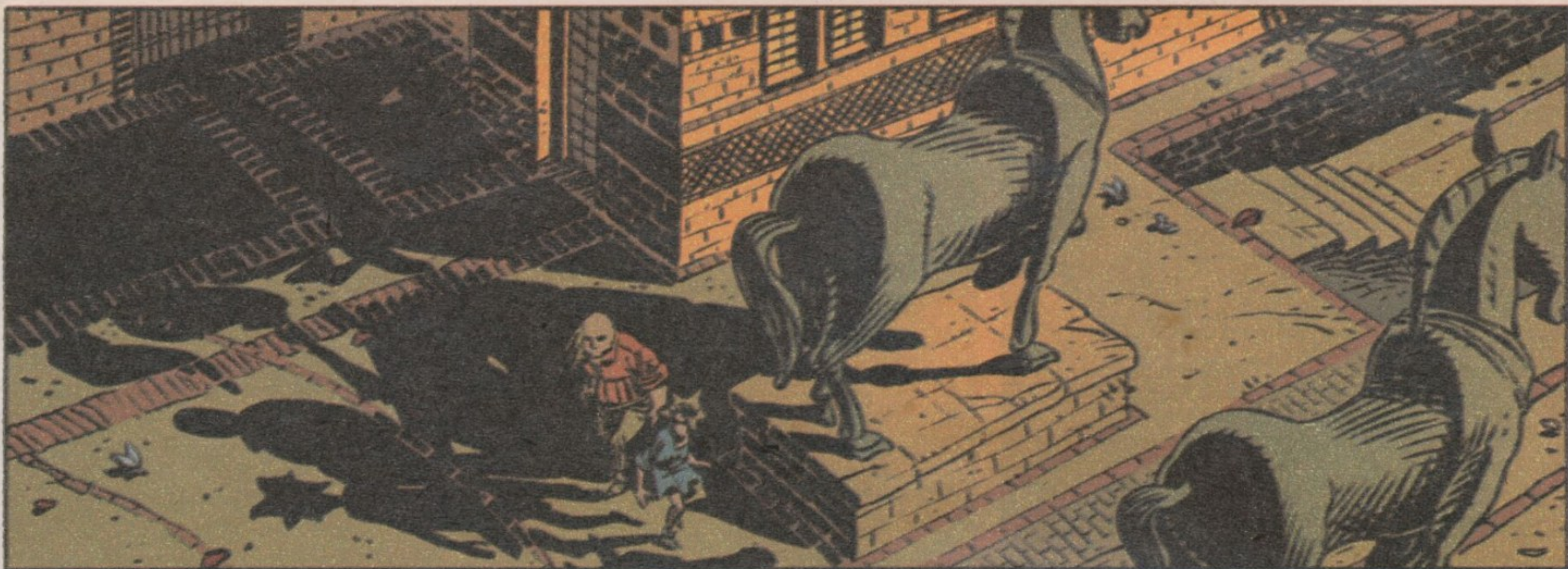
ИДЕШ ЛИ
СА МНОМ,
ЈОВАНЕ
КАР-
ТОГРАФЕ?

28

4

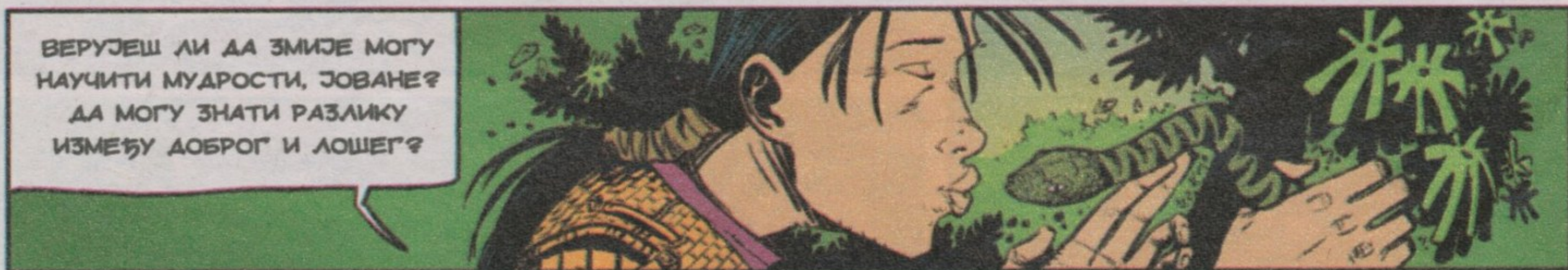

ГУБИ СЕ
ОДАВАЕ...
СМЕСТА!

6

ТА, ОТВАРАЈТЕ ВЕК ЈЕДНОМ!

ЛУКА
МОРЕЈСКИ!
УЋИ,
ПРИДРУЖИ СЕ
СВОЈИМ
САПУТНИЦИМА!

ЈЕ
ЛИ
ОПАСНА?

А КОЈА ЗМИЈА НИЈЕ ОПАСНА?
УПОЗНАЈ ЈОВАНЕ КАРТОГРАФА!
И ОН ИДЕ СА НАМА!

ПАМТИМ ТЕ ПО
ДОБРОМ ГЛАСУ,
ЈОВАНЕ КАРТОГРАФА!

И ЈА ТЕБЕ,
ЛУКА
МОРЕЈСКИ!

ЈЕ Л' НАШ
БРОД
СПРЕМАН,
ЛУКА?

МОЖДА НИКАД
НЕЋЕ НИ БИТИ!
СЛУШАЈТЕ...

ГУБА ЈЕ ТУ,
МЕЂУ РОМЕЈИМА,
ЛАВЕ...
А МИ
НИСМО ДОБИЛИ
НИ ЗЛАТНИКА...

НЕ РАЗУ-
МЕМ...
ЗАШТО ТО
НЕКО
РАДИ?
ЗАШТО
ДОВЛАЧИ
ГУБАВЦЕ У
ЦАРИГРАД?

ДРЖАЊЕ ИХ
ТАМО ДО
НЕДЕЉЕ!

ШТА?

ТАДА НА ХИПОДРОМУ ИМА
НАЈВИШЕ СВЕТА! ЗАРАЗА
ЋЕ БРЗО ДА СЕ ШИРИ!

ВРЕМЕ ПРОШЛЕ ЗАРАЗЕ, СВЕ
ЛУКЕ СУ БИЛЕ ЗАТВОРЕНЕ!
НИКО НИЈЕ МОГАО
У ЦАРИГРАД НИ ИЗ ЊЕГА!

У ГРАДУ СУ ИЗБИЛИ НЕМИРИ
И РАТ СТРАНАКА! ПЛАВИ
СУ ТВРДИЛИ ДА ЈЕ
НЕЧИСТОЌА ЗЕЛЕНИХ
ИЗАЗВАЛА ГУБУ, А ЗЕЛЕНИ
ДА СУ ЈЕ ПЛАВИ ДОНЕЛИ
ИЗ РИМА И АТИНЕ!

ГУБЕ ЈЕ НЕСТАЛО, АЛИ
СУ НЕМИРИ ПОТРАЈАЛИ,
А ЛУКА БИЛА ЗАТВОРЕНА
СКОРО ЧИТАВ МЕСЕЦ!

УСПЕШНА УЗУРПАЦИЈА
ТРАЖИ НЕРЕД,
УСПЕШНА ТРГОВИНА
МОНОПОЛ!

ИПАТИЈЕ...

И
ГИЛАА...

АБЛАВИ!

РЕЦИТЕ,
ГОСПОДАРУ!

СПРЕМИ НАМ
КОЊЕ! МЕНИ
И ЛУКИ ДОНЕСИ
МАЧЕВЕ!

САЧЕКАЈ МАЛО,
АЛЕКСАНДРЕ
КИРСКИ...

ЗАР И НА
ТАЈ ПУТ НЕ
КРЕКЕМО
ЗАЈЕДНО?

ДОБРО,
ЈОВАНЕ
КАРТОГРАФЕ...

КРАЈ У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

12

ПРИПРЕМА
ЈОВА
РАДОВАНОВИЋ

ИЛУСТРОВАО
ДОБРОСАВ
БОБ
ЖИВКОВИЋ

ПРЉАВА ИГРА

Шта значи
израз низак
ударац?

ПЕТАР
Бар

„Низак ударац“ је боксерски термин који у преносном смислу значи „издаја“, „поступак који нимало није фер“. У боксу има веома одређено значење: то је ударац задат испод дијафрагме или у пределу гениталија.

дакле испод појаса гаћица. Он је само један од безбројних недозвољених захвата у спорту уопште – свака спортска дисциплина има подужу листу недопуштених трикова, од психолошких, као што је псовање противника и други начини да се он изнервира и избаци из равнотеже, до физичких, у ватерполу, на пример, где се добар део игре одвија под водом, далеко од погледа судија.

Машта спортиста да се противник по сваку цену победи неисцрпна је. Аргентински

Туче у хокеју на леду после недозвољених удараца машком прилично су честе и чине тај спорт грубим

СНЕГ У БЕОГРАДУ

Молим вас да ми одговорите колико дана, просечно, у нашем главном граду пада снег.

ДАНИЈЕЛА
Врњачка Бања

У месецима када у Београду може да се очекује снег (од октобра до маја) вејавице има, просечно, по 27 дана. Највећи број снежних дана у истој зимској сезони избројан је у Београду 1962/63. године када је снег вејао чак 52 дана. Почетком 1962. године, када је велико невреме захватило целу Европу, забележено је да је у Београду, 5. фебруара, око 50.000 његових становника учествовало у рашчишћавању улица и трамвајских пруга. Најмање снега наш главни град је имао 1929/30. године – снежних падавина било је само девет дана ■

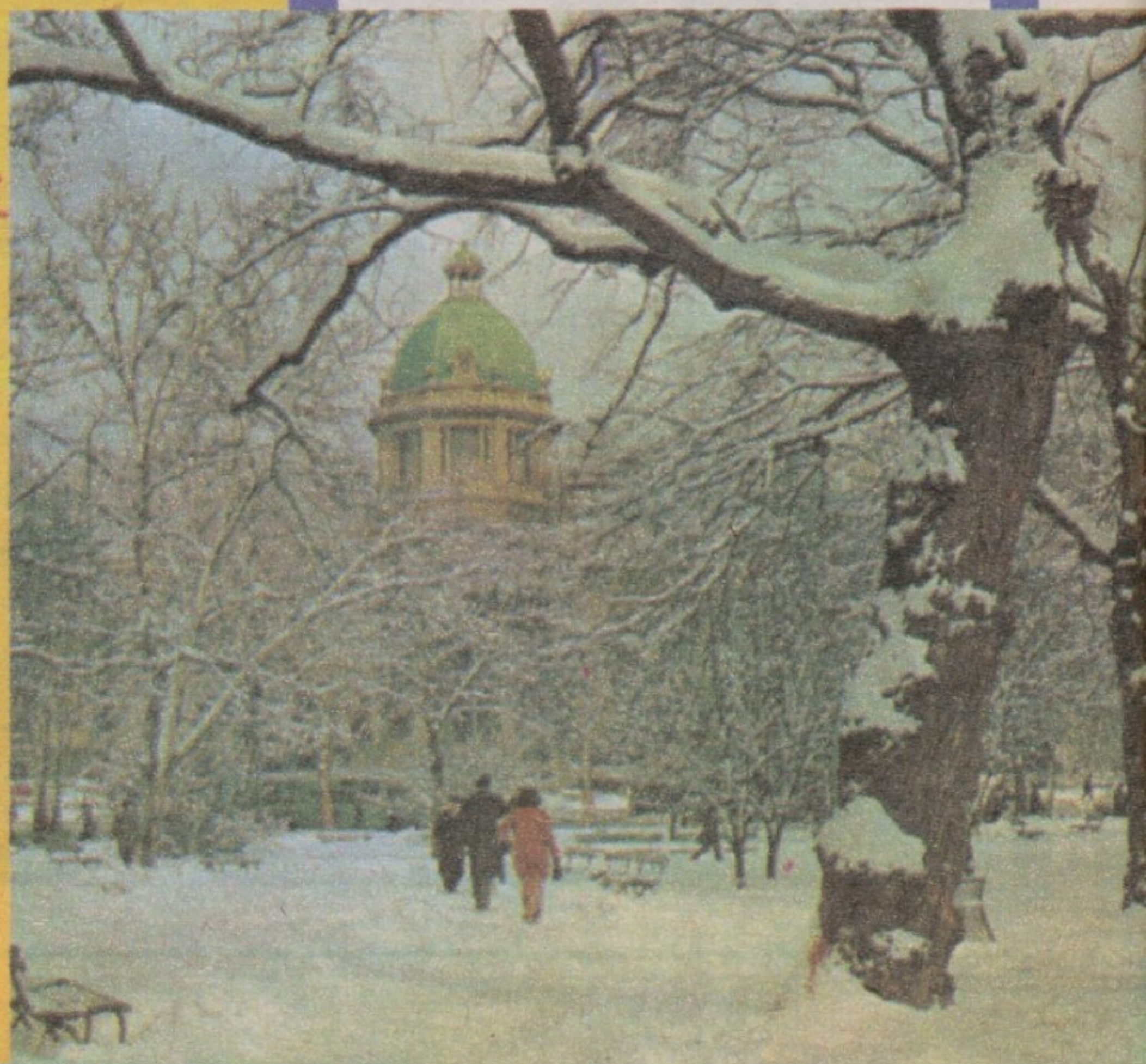
(За дописивање)

Хао!

-Зовем се Тамара Лакић. Рођена сам 4.7.1991. године и одлична сам ученица. Идем у О.Ш. „Ђура Јакшић“. Сакупљам салвете, украсна писма и сличице. Идем на балет, енглески на математичку и библиотекарску секцију. Волим дописивање.

Пишите ми на адресу:

Тамара Лакић
Светозара Марковића 57
21 241. Каћ

КАО УСИЈАНИ ШАМПАЊАЦ

Зашто пића загре-
јана у микротала-
сној пећници поне-
кад експлодирају?

ГОРДАНА С.
Нови Београд

Микроталасне пећнице кувају или греју храну помоћу снаге микроталаса. То су снажни таласи који се, у зависности од снаге, користе и за радаре, сателитске везе и мобилне телефоне. Храна их упија, нарочито поларизовани молекули воде који под њиховим утицајем почињу да вибрирају, а затим мењају смер више милиона пута у секунди. Услед насталог трења развија се топлота у самој храни, која греје остале молекуле и тако је кува. Брже и боље кувају се јела која имају већи садржај воде јер могу да „упију“ већу количину микроталаса.

Зато, ако се у неко пиће извађено из микроталасне пећнице одмах сипа шећер, може да дође до прскања вреле течности, што је врло опасно. Разлог је јако али неравномерно загревање воде и течности, па се неки њихови делови прегревају достижући температуру вишу од својих тачки кључања. И, чим се тако нестабилној смеши дода и само неколико зрнаца шећера, она могу да делују као језгра око којих долази до наглог – понекад и експлозивног – кључања течности и избијања мехурића њихове прегрејане паре. До тога чешће долази ако се напаци греју у савим новом посућу јер у њему нема пукотина или честица прљавштине које такође могу да потпомажу кључање али и да омогуће да до њега дође раније и поступније.

Да се не бисте опекли, промешајте пиће на половини загревања и оставите га који трен да се охлади пре него што га извадите из пећнице и сипате шећер

фудбалски тренер Карлос Билардо је, док је и сам играо, тајне цевове пунио песком који је кришом бацао у очи противничких играча, а вреди поменути и славног фудбалског аса Дијега Армандо Марадону који је на Светском првенству у Мексику

руком дао гол, званично признат. Познати су и случајеви маратонаца ухваћених како део напорне стазе прелазе аутобусом. Чак се и допинговање сматра „ниским ударцем“ нанесеним оним играчима који се на такав начин не потпомажу ■

Тачно је. Роман „Госпођа Бовари“ објављен је најпре у наставцима у шест свезака „Париског прегледа“ 1856. године. Већ почетком следеће године писац тог дела Густав Флобер (1821–1880) нашао се на оптуженичкој клупи због „повреде јавног морала и вере“. Царски правозаступник Ернест Пинар оптужио је још и издавача и штампар, али је нагласио да је Флобер главни кривац и да „према њему треба бити крајње строг“.

На суђењима одржаним 31. јануара и 7. фебруара 1857. године бранилац Марија Антоан Жил Сенар потпуно је оповргао наводе оптужнице па су окривљени ослобођени. Када је роман објављен као књига, писац га је посветио адвокату Сенару ■

ФЛОБЕР И ПРАВДА

Да ли је тачно да је познати француски књижевник Густав Флобер своје најпознатије дело „Госпођа Бовари“ посветио једном адвокату?

СНЕЖАНА
Земун

ОТРОВИ И ПРОТИВ- ОТРОВИ

Како су пронађени
серуми против зара-
зних болести?

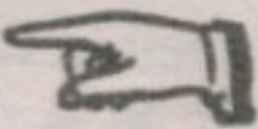
МИРКО
Баточина

Француски бактериолог Пјер Ру (1853–1933) открио је 1888. године да бактерије излучују нарочите отрове – токсине који у организму изазивају болест. Настављајући ово испитивање, немачки имунолог Емил Беринг (1854–1917) доказао је, 1890. године, да се органи-

зам брани од тих отрова стварајући противотрове – антитоксине.

У крвном серуму оболелих од дифтерије Беринг је пронашао антитоксин дифтерије. Нарочито много тог антитоксина нашао је код оних који су дифтерију преболели и постали отпорни. Беринг је потом експериментално доказао да серум животиња које су стекле

 отпорност на тетанус и дифтерију и у људском организму изазива отпорност на та обољења.

Убризгавањем серума са антитоксинима Беринг је доказао да, на тај начин, људи могу не само да се бране, него и да се лече од ових болести. Резултати су убрзо, већ од 1893. године, показали од каквог је епохалног значаја проналазак серума против тетануса и дифтерије – једне од најопаснијих дечијих болести.

ХАМБУРГЕР ИЗ ФРАНКФУРТА

Да ли се хамбургер зове по немачком граду Хамбургу?

МИЛАН Панчево

Да. Енглеска реч хамбургер (hamburger) краћи је назив за хамбургер стејк (hamburger steak) што значи хамбуршка шницла. Има везе с Немачком утолико што из те земље потиче обичај да се једе млевено месо направљено у облику медаљона. Занимљиво је да се такве шницле у Немачкој не зову хамбургери већ франкфуртери (frankfurters) што значи из града Франкфурта ■

И ДЕЦА, И УНУЦИ, И ПРАУНУЦИ...

Кажу да није добро једном одмрзнуту храну поново замрзавати. Да ли је то истина?

ДАНИЦА С. Бела Црква

Тачно је, и то из бар два разлога. Замрзавањем се не убијају све бактерије којих има у храни, нарочито у поврћу и месу. Неке од тих бактерија, када се замрзну, улазе у фазу мировања што им омогућава да преживе и на веома ниској температури. Када се намирнице одмрзну, оне настављају да живе, па и да се размножавају. Ако ту храну потрошимо одмах, бактерија не стиже да се размножи.

Али, ако се једна иста храна два или више пута замрзава и одмрзава, при сваком таквом чину размножавање бактерија креће од све већег броја јединки јер се тада множе и њихова деца, и унуци, и праунуци... Тиме се повећава опасност од тровања том храном, нарочито ако се једе сирова.

Други разлог тиче се хранљивости: уколико се месо и поврће замрзавају полако, као у домаћим замрзвачима, могу да се створе велики кристали леда који цепају грађу ћелија намирница. Приликом одмрзавања лед се топи и са собом односи беланчевине, витамине и минералне соли. С њима и вредност хране ■

Ово је термографија једног обичног хамбургера. Том техником „фотографишу“ се температуре, од најтоплије (црвена боја) до најхладније (љубичаста).

НАЈСТАРИЈИ КУВАР

Објавили сте недавно који је кувар најстарији код нас, па вас питам где су и када у свету први пут објављени такви текстови.

ЈЕЛЕНА Београд

Најстарији кувар за који се зна настао је у Кини пре 4700 година. Саставио га је цар Шен Нунг уз помоћ тројице чувених куvara из града Кантона. У овом кувару има и таквих специјалитета као што је супа од голубијих јаја звана „Златни месеци на сребрном мору“. Јело од ајкулиних пераја и јаја зове се „Десет хиљада стрела пробија облаке“, а млади купус уз млађ морског рака „Жад који расте из корала“. Јело од свињских кобасица и пилетине носи необичан назив: „Чувена разузданост научника“ ■

Увеличана жаока коприве

УЈЕД НЕЗАДОВОЉСТВА

Због чега коприве пеку?

ЗОРИЦА
Обреновац

Коприва је биљка с назубљеним листовима који су, као и стабљика, покривени крхким длакама – жаокама. Оне се и при најмањем додиру ломе, забадају у кожу и излучују мрављу киселину што изазива црвенило, пликове и бол. Ако коприву, да бисмо

је убрали, ухватимо наглим покретом, жаоке се неће сломити, већ ће се повити на својој еластичној основи и остати тако пригњечене, а не сломљене. Бол, свраб и црвенило од „уједа“ коприве различити су јер постоји бар тридесет врста те биљке. Ако нас опече коприва *Urtica urens*, непријатност ће трајати само неколико сати. У додиру с копривом чије је латинско име *Urtica urentissima* паћимо и по неколико месеци. У неколико случајева ова коприва проузроковала је и смрт!

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

15. 3. 2002.

РЕШЕЊА БЕЛА УКРШТЕНИЦА

Стрпети се, тона, Едам, ИМ, рукави, Ваксрс, ЕТ, Еским, сто, н, рзати, В, стид, Амба, повод, пет, избира-ти, л, танати, бријати се, ЕИ, урок, р, Ртари, уџи, гире, Исак!

ЗВЕЗДА

Дивља трешња, Ератостен, отоскоп, турски боб, десетобојак!

ПОМИЦАЉКА

Свиња, тигар

НАСТАВИТЕ НИЗ

Аутомобил (повећава се број самогласника у речима)

МЕЊАЉКА

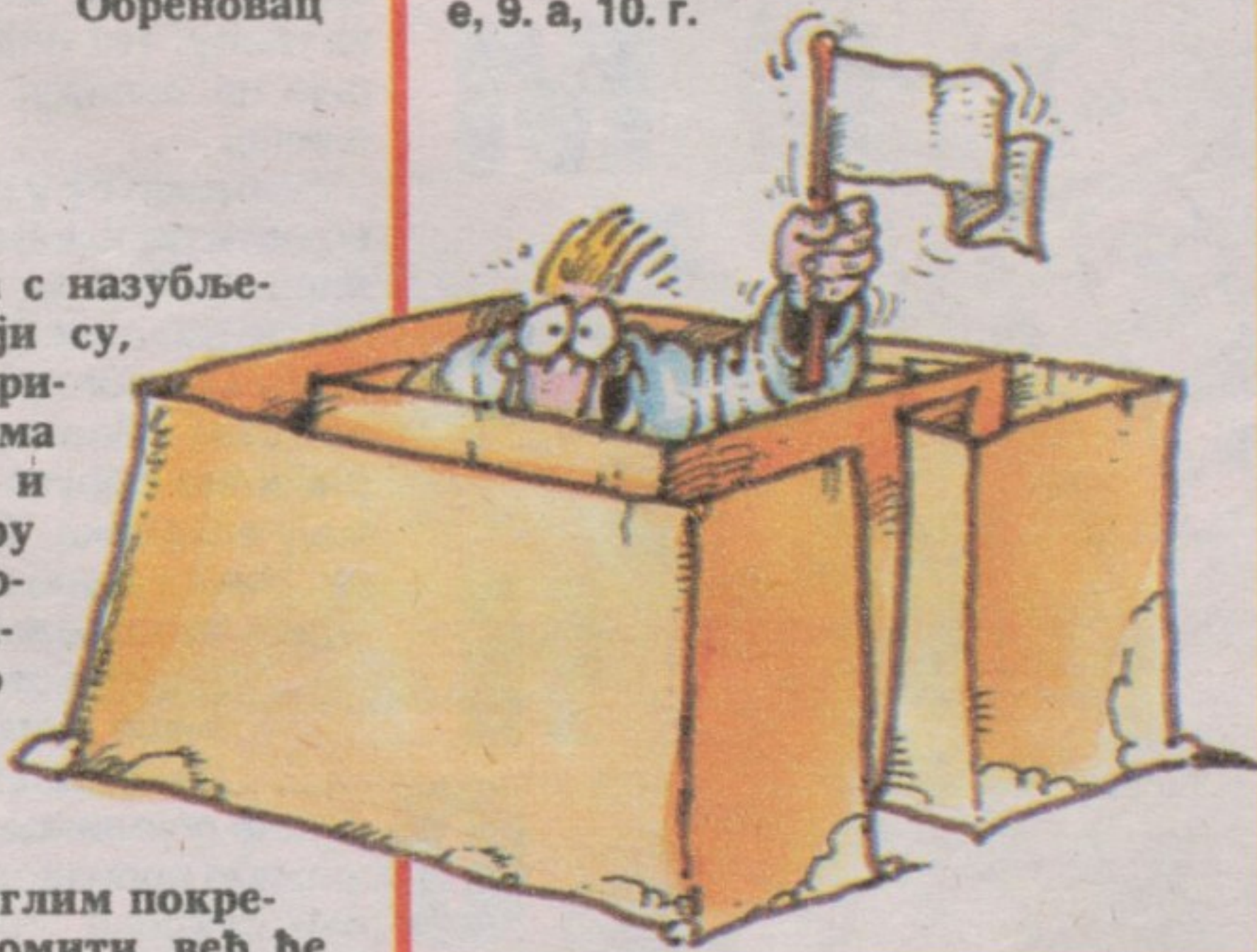
Тунис, Кабул (Талин, Баку, Берн, Рим, Сана)

БРОЈЕВИ

21 (8 + 5 - 4 = 9, 5 + 9 - 4 = 10, 9 + 10 - 4 = 15, 10 + 15 - 4 = 21)!

СПОЈИТЕ ПАР

1. ђ, 2. д, 3. ж, 4. б, 5. и, 6. в, 7. з, 8. е, 9. а, 10. г.

КВИЗ

КО ЧИТА ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК ТАЈ И ЗНА

РЕШЕЊЕ:

1- Б; 2-А; 3-В; 4-Г; 5-Б; 6-Г; 7-А; 8-В; 9-В; 10-Б; 11-Б; 12-А; 13-В; 14-В; 15-Б; 16-А; 17-Г; 18-В; 19-Г; 20-А

четрдесет девет

на ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2614

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Генерални директор Дарко Рибникар

Издаје и штампа ПОЛИТИКЛ
Newspapers and Magazines
(PNM) d.o.o.

Заменик главног и одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник стилија Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Бојана Дожић
Мина Илић
Петар Милатовић
Весна Минић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Љубомир Патрновић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић
Миленко Тодоровић

Техничка редакција Слободанка Вујић
Зоран Петканић
Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3224-471
Техничка редакција 3226-620

централа 3224-191 и 3225-761
преплата 3228-776

Маркетинг агенција Македонска 31/1,
тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 156,00 дин. 3 месеца 468,00 дин. 6 месеци 936,00 дин.
Преплата на жиро рачуне број: 40801-603-4-3054128
и 40801-603-1-2054128 уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 69 EUR или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група – Европа: 96 EUR. II група – Азија – Африка: 102 EUR. III група – Америка – Аустралија: 108 EUR или противвредност осталих валута.

ПРЕТПЛАТА СЕ ВРШИ ПРЕКО:

девизног рачуна код Комерцијалне банке:
540100-17372424

и девизног рачуна код Raiffeisen bank:
540100-4117372424.

Као сврха уплате ОБАВЕЗНО навести
ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

Копију уплате обавезно послати на адресу
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“,
11000 Београд, Македонска 29, Yugoslavia

• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун,
а копију уплате на факс:
++381 11 3226 353 или ++381 11 3249 293
Годишњу преплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржај

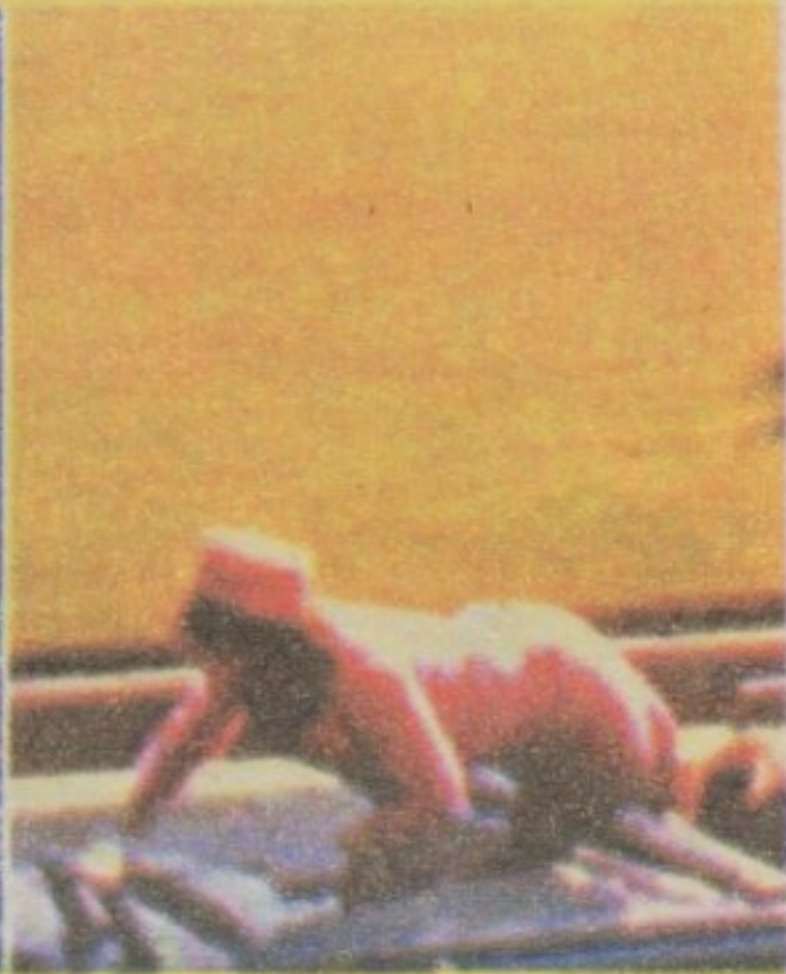
ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржај

УПОЗНАЈ СВЕТ У ПОНОЋ И ПЕТ

Најбољи светски документарни програм

на телевизији ПОЛИТИКА

РЕПРИЗЕ наредног дана 10³⁰ - * СУБОТОМ у 17⁰⁵

ПОНЕДЕЉАК
ГЕОПОЛИТИКА

УТОРАК
СТИЛ ЖИВОТА

СРЕДА
**КУЛТУРА,
ЦИВИЛИЗАЦИЈА**

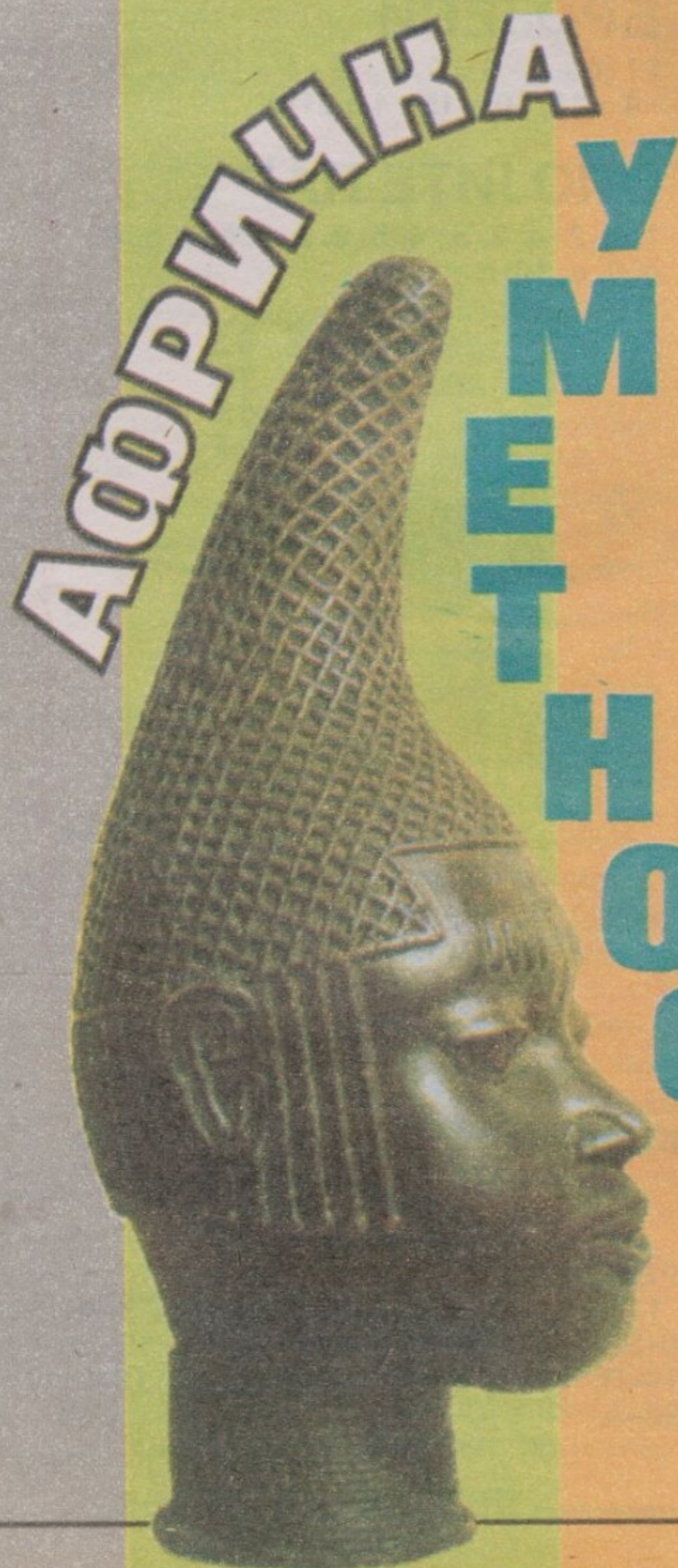
ЧЕТВРТАК
У ДИВЉИНИ

ПЕТАК
ИСТРАЖИВАЧ

Некадашњи житељи Африке узимали су оно што им је при руци и стварали. Од трава и палми прављене су торбе, од дрвета бубњеви, маске и фигуре. У афричким занатима земља је добијала облике духова. Бити племенски уметник било је племенито, нешто што су одредили преци. То је био део начина живота заједнице и било је неопходно за друштвене обреде.

Али, онда су почели да дувају нови ветрови. Са досељеницима су стигле нове технике и нови утицаји. Тако су изворне намере племенских уметника разводњаване и то траје ево до данас када је потреба за афричким стваралаштвом постала велики притисак за околину. Уметност, природа и природа уметности неопозиво су се изменили. Некадашња уметничка традиција поклекла је пред потрошачким духом. Закон понуде и потражње преобразио је културу у занимање које доноси толико жељени приход у сеоске заједнице. На један начин, приближавањем западног начина живота обичаји старе Африке су очувани. И то је добро. Лоше је то што сама природа уметности на потконтиненту захтева коришћење природних материјала. Дрвеће, траве, животињска кожа, рогови, птичије перје, све се то користи ради потреба тржишта. Велики прилив нове генерације занатлија у трговини нарушава ресурсе. Неки мисле да и то може да утиче на нарушавање околине.

Уметност у Јужној Африци стара је најмање хиљаду година. Од слика у стењу номадских лова-

ца сакупљача, златних скулптура из 11. века, до радова на перлама, све то говори о постојању изузетно цењене уметничке традиције. Ипак, највећи број дела која данас сматрамо за уметничка, била су свакодневни предмети: зделе, тегле, боце за млеко, наслони за главу. Тек када су смештени у галерије на Западу, добили су уметнички значај.

Уметници су у прошлости имали готово исти положај као свештеници и правили прибор за магијске обреде и обликовали симболе плодности. Створили су сва обележја племенског старешинства. Њихова дела преносила су сложене поруке о друштвеном положају власника. То су били посебни људи. Никад више од једног или двојице у једној заједници.

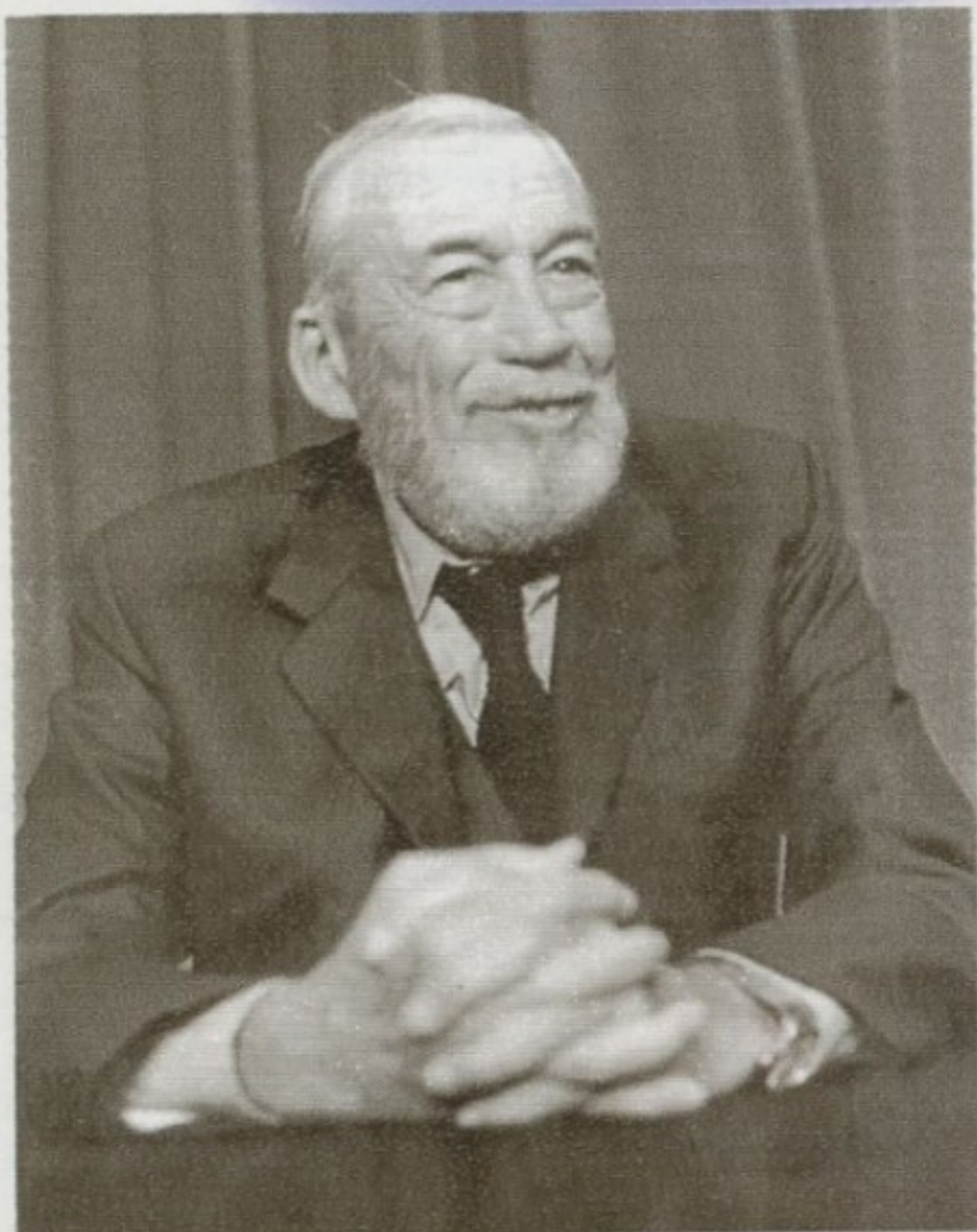
Али, све се променило. Уметници више немају узвишен положај. Занат више није везан за изабране појединце. Племенска уметност сада је производња у којој свако користи вековна знања. Код савремених уметника у селима јавила се нова недоумица. Док користе природне материјале у својим селима, они морају да одлазе све даље и даље да би набавили сировине. Понегде је то довело до беспоштедне сече дрвећа у непосредној близини заједнице. Сада су уметници приморани да преиспитају своје пословање.

О афричкој уметности можете да сазнате више у једној од епизода документарног програма РТВ „Политика“ ■

Ана-Марија Симоновић

ПОЛИТИКА
ЗАБАВНИК

РЕКЛИСУ О ФИЛМУ И ФИЛМСКОЈ СЛАВИ

Идеалан **филм** је онај током којег гледалац верује како пројектор иза његове главе материјализује све оно што би он желео да види.

Дон Хјустон
амерички филмски
редитељ
(1906 – 1987)

Филмови су ми одувек били досадни, посебно они у којима ја глумим.

Роберт Мичам
амерички филмски
гумац
(1917 – 1997)

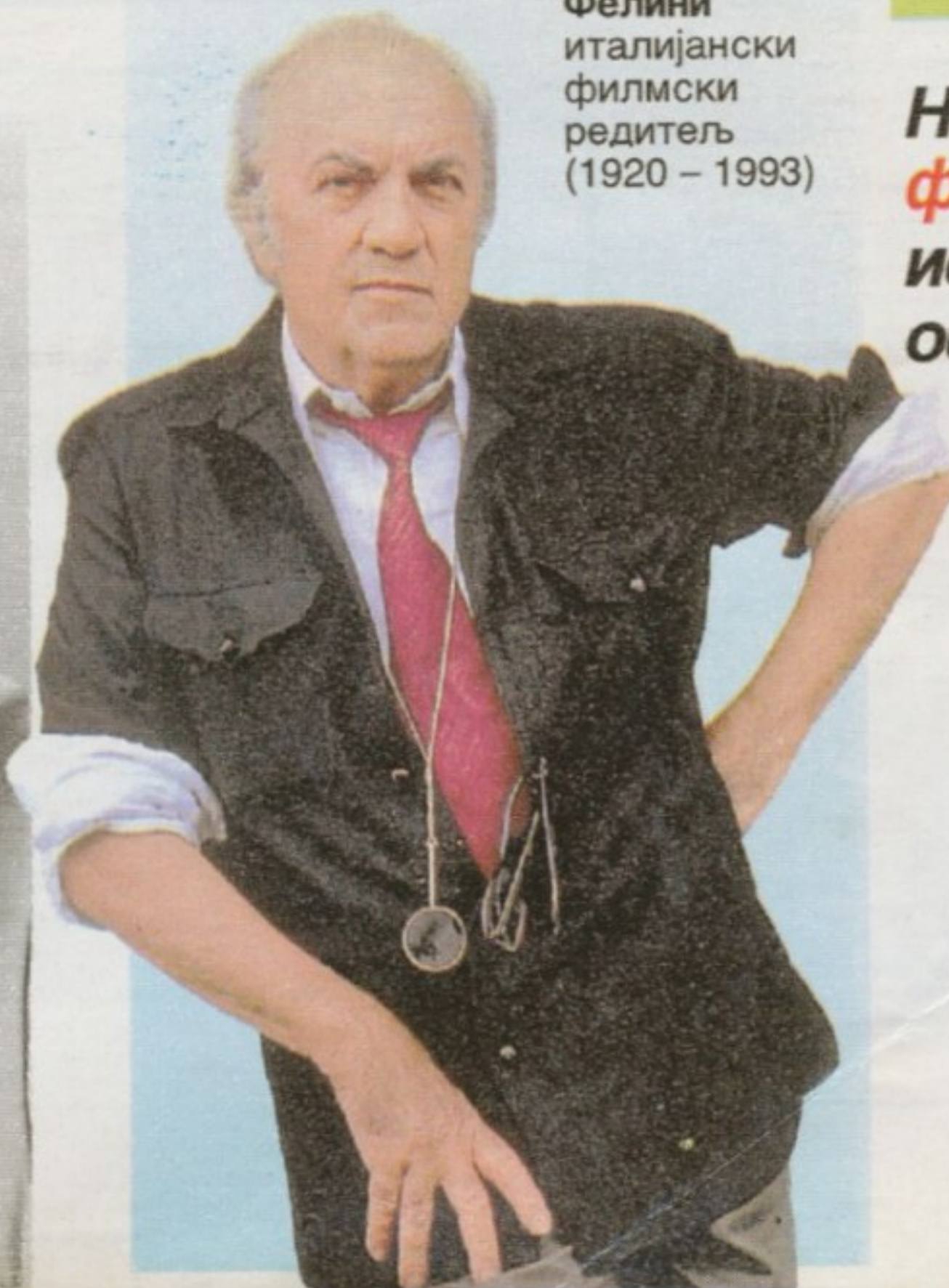
Признајмо најзад да смо ми глумци плаћени много више него што вредимо. Продуценти су луди што то чине.

Џејмс Гарнер
амерички гумац
(1928)

Филм као слика истине? Ја сам радије за филмске лажи. Није потребно да ствари које показујемо буду стварне. Оно што треба да буде изворно то су осећања која изазива филм.

Федерико Фелини
италијански филмски
редитељ
(1920 – 1993)

Тишина је суштина **филма**. У мојим **филмовима** никада не говорим. Речи не могу допринети мојим комедијама.

Чарли Чаплин
америчко-енглески редитељ и гумац
(1889 – 1977)

На питање шта је **филм** ја увек одговарам исто: изражавање осећања.

Жан Лик Годар
француски редитељ
(1930)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD GARFIELD GARFIELD

